

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Μουσικών Σπουδών
Πτυχιακή Εργασία

Θέμα:

«Γνωριμία με τον μουσικό πολιτισμό της Ιαπωνίας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης: ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές ΣΤ' τάξης δημοτικού σχολείου»

Σιαμαλέκας Γιώργος
M2013048

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Διονυσίου Ζωή

Κέρκυρα
Ιούνιος 2019

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	3
Εισαγωγή.....	3
Βιβλιογραφική προσέγγιση.....	4
Μεθοδολογία.....	5
1. Θεωρητική προσέγγιση.....	6
1.1 Τέχνες και Εκπαίδευση.....	6
1.2 Η διαπολιτισμικότητα και ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε αυτή.....	6
1.3 Η εκπαίδευση μέσα από μία μουσική διαπολιτισμική προσέγγιση.....	7
1.4 Ιαπωνία: Ένα μουσικό πέραςμα από την κουλτούρα και τον πολιτισμό της.....	9
2. Πρακτικό μέρος.....	10
2.1 Διδακτική Εφαρμογή.....	10
2.2 Συμπεράσματα.....	14
2.3 Αποτελέσματα.....	15
Βιβλιογραφία.....	16
Παράρτημα.....	17

Πρόλογος

Η οργάνωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελεί μία προσπάθεια να παρουσιάσει την κοινωνία, τον πολιτισμό και την μουσική της Ιαπωνίας, μέσα από ένα πρόγραμμα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Αναπόσπαστο μέρος της εργασίας αποτέλεσε η Πρακτική Άσκηση, η οποία περιείχε εννέα διδασκαλίες, με διάρκεια 45' η καθεμία, σε τάξη έκτης δημοτικού. Ένας από τους βασικότερους στόχους της παρούσας εργασίας είναι να δείξει πως η μουσική ως γλώσσα και ως φορέας πολιτισμού, μπορεί να συμβάλλει στην εκμάθηση στοιχείων άλλων πολιτισμών και συγκεκριμένα του Ιαπωνικού, καθώς και πως όλα αυτά μπορούν να επιτευχθούν μέσα από ένα πρόγραμμα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα κάποιοι άλλοι στόχοι της συγκεκριμένης εργασίας είναι να παρουσιάσει την δομή, τη φιλοσοφία και το περιεχόμενο της Πρακτικής Άσκησης στο Δημοτικό σχολείο Παλαιάς Πόλης της Κέρκυρας, να συμβάλει στην εκμάθηση στοιχείων του Ιαπωνικού πολιτισμού μέσα από τη χρήση της μουσικής, τα παιδιά να μάθουν να σέβονται και να αποδέχονται το διαφορετικό και να φτιάξουν τις δικές του μουσικές συνθέσεις με στοιχεία και χαρακτηριστικά από τον Ιαπωνικό πολιτισμό. Σε αυτήν την διαδικασία κομβικός κρίνεται ο ρόλος του ίδιου του εκπαιδευτικού και ιδιαίτερα του σχολείου. Το σχολείο οφείλει να είναι σε θέση να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την αρμονική συμβίωση και την κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών. Ο εκπαιδευτικός από την άλλη μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στόχο έχει να οδηγήσει τους μαθητές του στο να γίνουν κριτικά σκεπτόμενοι, ενεργοί πολίτες και να διαπνέονται από αρχές κατανόησης, σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας.

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία διαχωρίζεται σε δύο μέρη: το πρώτο μέρος αποτελεί το θεωρητικό κομμάτι και το δεύτερο μέρος αποτελεί το ερευνητικό-πρακτικό κομμάτι της διδασκαλίας. Το θεωρητικό πλαίσιο περιλαμβάνει τέσσερα μικρά κεφάλαια.

Στην πρώτη ενότητα του πρώτους μέρους δίνονται ορισμένες γενικές πληροφορίες για τις τέχνες και την εκπαίδευση. Συγκεκριμένα τονίζεται γιατί η τέχνη αποτελεί τόσο σημαντικό κομμάτι για την εκπαίδευση, καθώς και γιατί οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση σε αυτήν και στον τομέα της μουσικής.

Στην δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι βασικές αρχές που οφείλει να διαθέτει ένας εκπαιδευτικός και αναλύεται ο όρος της διαπολιτισμικότητας. Αναφέρεται επίσης η σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, καθώς και η σύνδεση και η χρήση της από τον εκπαιδευτικό. Με αυτό το θέμα επιχειρείται μία πρώτη επαφή με τον όρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, με τις ηθικές αξίες και τα στοιχεία που οφείλει να έχει ένας εκπαιδευτικός.

Στην τρίτη ενότητα του θεωρητικού μέρους παρουσιάζεται αναλυτικότερα ο όρος της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και συγκεκριμένα η σημασία της μουσικής διαπολιτισμικής

εκπαίδευσης. Επίσης αναφέρονται κάποιες από τις βασικές αξίες που οφείλει να ακολουθήσει κάποιος κατά την διάρκεια της διαπολιτισμικής μουσικής εκπαίδευσης, καθώς και γιατί είναι σημαντικό να δίνουμε βάση στη μουσική ενός άλλου πολιτισμού.

Η τέταρτη ενότητα περιλαμβάνει μία σύντομη σύνοψη για την κουλτούρα και τον πολιτισμό της Ιαπωνίας. Επιπρόσθετα αναφέρονται στοιχεία για τον μουσικό πολιτισμό και γενικότερα για την Ιαπωνική μουσική.

Στο δεύτερο μέρος της πτυχιακής, στην πρώτη ενότητα παρουσιάζεται το πρακτικό μέρος που πραγματοποιήθηκε στο Δημοτικό Σχολείο Παλαιάς Πόλης στην Κέρκυρα. Συγκεκριμένα αναλύονται οι διδακτικές προσεγγίσεις και μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν.

Η δεύτερη και τρίτη ενότητα, του δεύτερου μέρους περιλαμβάνουν τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της πτυχιακής εργασίας που προέκυψαν από τις διδασκαλίες και γενικότερα από το πρακτικό μέρος.

Βιβλιογραφική προσέγγιση

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι καθοριστικός. Η αλληλεπίδραση με τους μαθητές είναι σημαντική, καθώς ο ένας διαμορφώνει την ταυτότητα του σε σχέση με τον άλλο και για να είναι σε θέση ο δάσκαλος να διδάξει τον μαθητή, θα πρέπει να διδαχθεί από τον μαθητή πως αυτός μαθαίνει. Όσον αφορά την διαπολιτισμική εκπαίδευση του εκπαιδευτικού, απαιτεί από τον ίδιο να έχει ενσυναίσθηση, να αποδέχεται και να σέβεται το διαφορετικό, αλλά και να επιτρέπει στους άλλους να είναι διαφορετικοί (Κανακίδου & Παπαγιάννη, 1998).

Μία από τις κύριες επιδιώξεις του Carl Orff ήταν η μουσική και η κίνηση να αποτελέσουν τη βάση μιας παιδείας, η οποία θα στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη ενός ατόμου. Η μουσικοκινητική έκφραση αποτελεί τον πυρήνα για μία σωστή διαπολιτισμική εκπαίδευση. Σύμφωνα με τον Orff η μουσική μπορεί να λειτουργήσει ως μία παγκόσμια γλώσσα. Τα παραδοσιακά στοιχεία του κάθε πολιτισμού, όπως τα τραγούδια, οι χοροί και τα κείμενα, αποτελούν τον πλούτο της κάθε χώρας τα οποία πρέπει να αξιοποιούνται με τον κατάλληλο τρόπο μέσα από την μουσική. Ο Orff μέσα από το Schulwerk προάγει τον σεβασμό και την αποδοχή των διαφορετικών πολιτισμών, καθώς και την πολυπολιτισμικότητα. (Crinklaw-Kiser, 1996)

Μεθοδολογία

Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Το δεύτερο μέρος αποτελείται από την πρακτική προσέγγιση, η οποία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε δημιουργικές, βιωματικές και διαδραστικές δραστηριότητες, με κεντρικό άξονα τον αυτοσχεδιασμό. Οι δραστηριότητες αυτές στηρίχτηκαν σε μεγάλο βαθμό σε μεθόδους διδασκαλίας του Carl Orff. Μέσα σε αυτές περιλαμβάνεται ο ρυθμός, η κίνηση, η δημιουργική έκφραση, η φωνή, το τραγούδι, καθώς και η επαφή και κατασκευή αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων χρησιμοποιήθηκαν διάφορα αυτοσχέδια μουσικά όργανα και αυτοσχέδιες κατασκευές με βάση διάφορα πολιτισμικά στοιχεία της Ιαπωνίας. Η τεχνολογία βοήθησε αρκετά την όλη διαδικασία της εκπαίδευσης και παρότρυνε τους μαθητές να εξερευνήσουν καλύτερα το μουσικό αυτόν πολιτισμό.

1. Θεωρητική προσέγγιση

1.1 Τέχνες και Εκπαίδευση

Η επαφή μέσα από διαφορετικές μορφές τέχνης ή αλλιώς προσωπικής έκφρασης όπως είναι η μουσική, η ζωγραφική, το θέατρο, ο χορός και πολλά άλλα, μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να διδαχθούν και να αφομοιώσουν καλύτερα νέες πληροφορίες. Οι τέχνες μπορούν να συμπληρώσουν ακόμη και τις επιστήμες, καθώς με τον τρόπο τους διαμορφώνουν διαφορετικούς τρόπους συλλογισμού και καλλιεργούν την αποκλίνουσα και όχι την συγκλίνουσα σκέψη. Μέσα από τις τέχνες το παιδί μπορεί να εκφραστεί πιο ελεύθερα γιατί δεν υπάρχει μόνο ένας δρόμος και ξεπερνούν με αυτόν τον τρόπο τα όρια του σωστού και του λάθους. Μέσα από τις τέχνες οι μαθητές μπορούν να προσδιορίσουν ως έναν βαθμό την ταυτότητα τους, να αναπτύξουν την αντίληψη τους, να διεγείρουν την φαντασία τους και περισσότερο απ' όλα να μάθουν να εκφράζονται και να επικοινωνούν. Σύμφωνα με τον Gloton (όπως αναφέρεται στο Μαλαφάντης και Καρέλα, 2012) τα έργα τέχνης αποτελούν πηγές και τεκμήρια για τις τάσεις ενός πολιτισμού, όπου μέσα από αυτά εκφράζονται και οι αντιλήψεις μιας εποχής για τον κόσμο και για τον ίδιο τον άνθρωπο. Όταν αναφερόμαστε στις τέχνες του σχολείου εννοούμε την μουσική, τα εικαστικά, την θεατρική αγωγή και την λογοτεχνία. Τα συγκεκριμένα μαθήματα θεωρούνται εξίσου σημαντικά για την δημιουργική έκφραση των μαθητών. Με την βοήθεια του εκπαιδευτικού και μέσω της μουσικής οι μαθητές μπορούν να αναγνωρίσουν και να κατανοήσουν την διαφορετικότητα, να μάθουν να σέβονται τους άλλους πολιτισμούς, να αναπτύξουν θετική στάση και αντίληψη απέναντι στις διαφορές των πολιτισμών, να αλληλοεπιδρούν μεταξύ διαφορετικών τρόπων ζωής και κουλτούρας, να υπάρχει αλληλεγγύη και ειρήνη και να συνειδητοποιήσουν την δύναμη και την αξία της πολιτιστικής ποικιλίας.

1.2 Η διαπολιτισμικότητα και ρόλος του εκπαιδευτικού σε αυτή

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι σημαντική και για τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς, τις κοινότητες και τα ίδια τα σχολεία. Οι περισσότεροι από αυτούς τους παράγοντες μπορούν να συμβάλουν για την σωστή διαπολιτισμική διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν μία ισχυρή προσωπικότητα, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις διάφορες ανισότητες που θα συναντήσουν στην μετέπειτα ζωή τους. Το σύγχρονο σχολείο οφείλει να προετοιμάσει τους μαθητές ως πολίτες μία πολυπολιτισμικής κοινωνίας, ώστε να προωθήσει την ομαλή ένταξη μαθητών διαφορετικής πολιτισμικής ταυτότητας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με διάφορους τρόπους, που θα παρουσιαστούν παρακάτω. Η διαπολιτισμικότητα σαν όρος σχετίζεται με την αποδοχή της κουλτούρας ενός άλλου πολιτισμού και του τρόπου σκέψης ενός ατόμου. Η δυνατότητα επίσης των ατόμων να δημιουργούν και να διαμορφώνουν κοινές ταυτότητες, αποτελεί άλλο ένα χαρακτηριστικό του

όρου αυτού (Bennett & Bennett, 2003). Συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε κάποιες από τις πιο σημαντικές αρχές της διαπολιτισμικότητας τις παρακάτω:

1. την ανάδειξη ισότιμων ηθικών αξιών από κάθε πολιτισμό, όπως είναι για παράδειγμα η ειρήνη, η δικαιοσύνη και η αγάπη
2. την ανάπτυξη της ποιοτικής επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών.

Η διαπολιτισμική αγωγή αφορά κυρίως την αναδιαμόρφωση του ίδιου του εκπαιδευτικού ως άτομο και στην συνέχεια την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να χρησιμοποιήσει διάφορα είδη μουσικής μέσα από διάφορες δραστηριότητες και να κρατάει σημειώσεις (ηχογραφήσεις, βιντεοσκόπηση μαθήματος, προσωπικό ημερολόγιο) για την εξέλιξη της κάθε διδασκαλίας του. Αυτό μπορεί να τον βοηθήσει να κρατήσει ένα οργανωμένο προσωπικό αρχείο για αυτοκριτική και παρατήρηση των μαθημάτων του (Τριανταφυλλάκη, 2014).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός καθώς είναι αυτός που θα εμπνεύσει τον μαθητή για τις αξίες, την αναγκαιότητα της γνώσης και την βαθιά επιθυμία για την ανακάλυψη της. Οι μεγάλες μεταβολές στα επίπεδα της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής ζωής της χώρας οφείλονται κατά κύριο λόγο στην εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας μας σε πολυπολιτισμική, κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας. Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο πλαίσιο της διαπολιτισμικότητας είναι να προετοιμάσει τους μαθητές για την πολυπολιτισμική κοινωνία μας, να μάθουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, να αποδεχτούν την διαφορετικότητα και να υπερισχύσει ο αμοιβαίος σεβασμός μεταξύ του διαφορετικού (Μπαλτατζής & Νταβέλος, 2009). Ειδικότερα ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει θετική ανταπόκριση και ευαισθησία για τους διαφορετικούς πολιτισμούς, απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, να είναι διορατικός, να κατανοεί τους μαθητές τους και να έχει ενσυναίσθηση. Η υιοθέτηση των παραπάνω στοιχείων είναι απαραίτητη, ώστε να προετοιμάσει τους μαθητές του για την πολυπολιτισμική κοινωνία μας και για ένα διαπολιτισμικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

1.3 Η εκπαίδευση μέσα από μία μουσική διαπολιτισμική προσέγγιση

Ο όρος διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει αναπτυχθεί τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη. Δεν μπορούμε όμως να βρούμε κάποιον κοινά αποδεχτό ορισμό για αυτόν. Αυτό συμβαίνει γιατί ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει τον δικό του ορισμό με βάση τις εμπειρίες, τους τρόπους διδασκαλίας και τις αντιλήψεις του για την διαπολιτισμική εκπαίδευση. Όλα τα παραπάνω φανερώνουν τον πολυδιάστατο και ευρύ χαρακτήρα που μπορεί να έχει (Μάμας, 2014). Η ελληνική κοινωνία έρχεται σε επαφή με πολλούς και διαφορετικούς πολιτισμούς μέσα στην οποία συμβιώνουν άτομα με διαφορετική γλώσσα, θρησκεία και κουλτούρα. Σύμφωνα με την Κανακίδου και Παπαγιάννη (1998) ο χαρακτήρας της διαπολιτισμικής αγωγής έχει ως στόχους την αλληλεγγύη, την δημιουργία θετικών αντιλήψεων

για τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τις διαφορές που αυτοί φέρουν, το αίσθημα σεβασμού απέναντι στο διαφορετικό και την αγωγή της ειρήνης. Πολλές φορές προσπαθούμε να συνδέσουμε την πολυπολιτισμικότητα με την διαπολιτισμικότητα στον τομέα της εκπαίδευσης. Η πολυπολιτισμικότητα αναφέρεται στην ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών, ενώ η διαπολιτισμικότητα από την άλλη πλευρά σχετίζεται με την αποδοχή της κουλτούρας ενός άλλου πολιτισμού και του τρόπου σκέψης ενός ατόμου, όπως αναφέραμε και παραπάνω.

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στο κλάδο της μουσικής εκπαίδευσης. Στο χώρο της μουσικής εκπαίδευσης ο εκπαιδευτικός οφείλει να καλλιεργήσει την κριτική σκέψη, να αποδεχθεί το καθετί διαφορετικό και να διαμορφώσει ένα πλήθος ευρύτερων αξιών, πάνω στις οποίες θα στηρίζεται το μάθημα της μουσικής (Τριανταφυλλάκη, 2014). Κομμάτι της διαπολιτισμικής μουσικής εκπαίδευσης αποτελεί και η μουσική ακρόαση και εκτέλεση. Μέσω αυτών τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν την φαντασία τους, την καλλιτεχνική τους έκφραση και την δημιουργικότητά τους. Σύμφωνα με τον Swanwick (1999), τέσσερις είναι οι βασικές αξίες που πρέπει να ακολουθεί κάποιος κατά την διάρκεια της διαπολιτισμικής μουσικής εκπαίδευσης. Η πρώτη αξία είναι «η φροντίδα για τη μουσική», σύμφωνα με την οποία οι ίδιοι εκπαιδευτικοί οφείλουν να δώσουν βάση σε κάθε μουσικό ήχο, χωρίς να γίνει κάποια αξιολόγηση και σχολιασμός, αλλά να τον αξιολογήσουν σαν ένα μέσο διαλόγου. Αμέσως μετά ακολουθεί «η φροντίδα για τον μαθητή», κατά την οποία οφείλει να υπάρχει σεβασμός προς τις μουσικές εμπειρίες που έχει ο κάθε μαθητής και που προσπαθεί να εκφράσει στο σχολείο. Η Τρίτη αρχή αφορά την «εκφραστικότητα» με βάση τα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα των Dalcroze, Orff και Kodaly, τα οποία δίνουν λιγότερη έμφαση στην μουσική σημειογραφία κατά την διάρκεια της μουσικής διδασκαλίας και μάθησης. Σύμφωνα με την παραπάνω αρχή οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να εστιάσουν και να αναδείξουν τις ομοιότητες των διαφορετικών πολιτισμών μέσω της μουσικής ως τρόπο έκφρασης. Ανεξαρτήτως λοιπόν από τις εμφανείς διαφορές ανάμεσα στους διαφορετικούς μουσικούς πολιτισμούς, εστιάζοντας στα παραπάνω οι εκπαιδευτικοί θα αναδείξουν την διαφορετικότητα συνδέοντας την μουσική με την κουλτούρα και τους ανθρώπους του κάθε τόπου. Η τελευταία αρχή αφορά την «Ευχέρεια αντί Γραμματισμού», με την οποία οι εκπαιδευτικοί δίνουν προτεραιότητα στον μουσικό λόγο (τραγούδι) και στη μουσική κίνηση/πράξη, σε αντίθεση με την μουσική γραφή και ανάγνωση.

Δίνοντας βάση στη μουσική ενός άλλου πολιτισμού, τα παιδιά μπορούν να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους μέσα από την γνωριμία του διαφορετικού, συγκρίνοντας διάφορους πολιτισμούς και δίνοντας έμφαση στις ομοιότητες που φέρουν τα στοιχεία αυτών. Επίσης μπορούν να αναπτύξουν την δημιουργικότητά τους και να μάθουν να σέβονται και να αποδέχονται το διαφορετικό. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να έχει ως στόχους να αναπτύξει μέσα από την διαπολιτισμικότητα την ενσυναίσθηση των παιδιών, την επικοινωνία, την βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων και την αύξηση της σχολικής τους επίδοσης στο μάθημα της μουσικής. Για να χαρακτηριστεί διαπολιτισμικό ένα διδακτικό πρόγραμμα μουσικής απαιτείται η ανάπτυξη

της κριτικής σκέψης των παιδιών για τους διάφορους πολιτισμούς και τα είδη μουσικής τους (Τριανταφυλλάκη, 2014). Μέσα από το πρόγραμμα οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν να σέβονται την μουσική κουλτούρα του κάθε πολιτισμού και να την αναγνωρίζουν σαν κάτι ισάξιο. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να παρουσιάσει στα παιδιά όσα περισσότερα είδη μουσικής μπορεί, από διάφορους μουσικούς πολιτισμούς, ώστε να τους κινήσει το ενδιαφέρον. Ξεκινώντας από τα παραδοσιακά στοιχεία του κάθε μουσικού πολιτισμού και φτάνοντας μέχρι τα σύγχρονα.

1.4 Ιαπωνία: Ένα μουσικό πέρασμα από την κουλτούρα και τον πολιτισμός της

Η κουλτούρα της Ιαπωνίας έχει δεχτεί έντονες επιρροές από την κουλτούρα και τον πολιτισμό της Κίνας. Κατά την περίοδο «Edo» έως και το τέλος της περιόδου αυτής, στην Ιαπωνία υπήρχε ένα καθεστώς, κατά το οποίο απαγορευόταν οι σχέσεις με άλλους πολιτισμούς. Τα περισσότερα παραδοσιακά στοιχεία του πολιτισμού της όμως δεν αλλοιώθηκαν. Η τεράστια κληρονομία του πολιτισμού της βασίζεται στις βασικές αρχές, τις οποίες εξακολουθούν έως και σήμερα να τις ακολουθούν και να τις σέβονται. Κάποια από αυτά τα παραδοσιακά στοιχεία αποτελούν και οι παραδοσιακές ενδυμασίες, τα παραδοσιακά θέατρα (όπως το θέατρο No), τα ποιήματα (haiku), η τιμή των σαμουράι (οι αρχές και η πειθαρχία τους) και άλλα πολλά. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να κατανοήσουμε την σπουδαιότητα αυτών των παραδοσιακών αξιών για τους ίδιους τους Ιάπωνες. Υπάρχουν αρκετές ομοιότητες τις οποίες θα μπορούμε να σχολιάσαμε και να επισημάνουμε σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, συγκριτικά με την Ελλάδα. Η Ιαπωνία εκτός από παραδοσιακά της στοιχεία υιοθέτησε στην συνέχεια αρκετά στοιχεία και από άλλους πολιτισμούς και κυρίως από την Δυτική κουλτούρα, η οποία και επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την τέχνη και κατ' επέκταση τον κλάδο της μουσικής.

Όσον αφορά τον τομέα της μουσικής, οι ρίζες της Ιαπωνικής μουσικής ξεκινάνε πριν από χίλια περίπου χρόνια. Τα μουσικά δρώμενα περιλαμβάνουν παραδοσιακά, κλασσικά, θεατρικά, εορταστικά αλλά και λαϊκά είδη μουσικής. Οι παρτιτούρες είναι ένα μέσο διάδοσης και διατήρησης αυτού του μεγάλου μουσικού πολιτισμού. Το τρίτο και πέμπτο αιώνα μ.Χ. η μουσική και η ψαλμωδία ήταν συνδεδεμένες με την θρησκεία, κάτι που οδήγησε την Σιντοϊστική παραδοσιακή μουσική να λειτουργήσει σαν βάση της Ιαπωνικής μουσικής. Από τον έβδομο αιώνα και μετά αναπτύχθηκε η γνωστή κλασική μουσική «Γκάγκακου», στην οποία πρωταγωνιστούσε σε μεγάλο βαθμό η χρήση ενόργανης μουσικής και θεατρικής. Η λαϊκή μουσική που εμφανίστηκε αμέσως μετά ερχόταν σε αντίθεση με την κλασική μουσική, καθώς υπήρχε σε μεγάλο βαθμό το εορταστικό στοιχείο της, με την χρήση ζωντανού ρυθμού πάνω σε διάφορα τύμπανα (Ferranti, 2002).

Μέχρι και σήμερα χρησιμοποιούνται και είναι γνωστά πολλά από τα παραδοσιακά όργανα της Ιαπωνικής μουσικής. Τα τρία πιο γνωστά αποτελούν το σακουχάτσι, το σαμιζέν και το κότο. Το καθένα από αυτά τα τρία παραδοσιακά μουσικά όργανα έχει αφήσει πίσω του μία ιστορία για τον πολιτισμό της Ιαπωνίας. Το σαμισέν για παράδειγμα συνδέεται άμεσα με την

μουσική απαγγελία και πολλές φορές χρησιμοποιείται για να αποδώσει ιστορίες και γεγονότα που δεν μπορούν να ειπωθούν με απλά λόγια (Malm, 2000).

Όταν ακούσει κάποιος για πρώτη φορά Ιαπωνική μουσική, θα αισθανθεί ότι ακούει ένα επαναλαμβανόμενο μουσικό μοτίβο. Στην πραγματικότητα όμως αυτό που ακούει ο ακροατής δεν είναι άλλο από αντίθετες μελωδίες που επαναλαμβάνονται. Ο τρόπος εκτέλεσης είναι διαφορετικός σε αρκετά σημεία σε σχέση με τον δικό μας. Οι όμορφες δεξιότητες κινήσεις και οι εκφράσεις των μουσικών κατά την διάρκεια της μουσικής εκτέλεσης είναι εντυπωσιακές. Ενώ στην Δυτική συμφωνική μουσική οι ήχοι των μουσικών οργάνων διαδέχονται ο ένας τον άλλον και στην συνέχεια αναμιγνύονται, στην Ιαπωνική τα μουσικά όργανα παίζουν συνήθως αντίθετες μελωδίες. Και στις δύο περιπτώσεις όμως στο τέλος δημιουργείται μία αισθητική αρμονία.

Τα τελευταία χρόνια η Ιαπωνία έχει υιοθετήσει πολλά στοιχεία από τον Δυτικό πολιτισμό, χωρίς όμως να υπάρχει κίνδυνος να χαθεί η αρχαία παραδοσιακή μουσική της. Οι Ιάπωνες δίνουν μεγάλη βάση στον πολιτισμό τους και θέλουν να διατηρήσουν την παραδοσιακή μουσική τους. Σύμφωνα με τα παραπάνω φαίνεται οι Ιάπωνες να χρησιμοποίησαν ένα μέσο για να εμπλουτίσουν την δική τους πολιτιστική και μουσική κληρονομιά. Πολλά Ιαπωνικά τραγούδια είναι γραμμένα με σημειογραφία της δυτικής μουσικής σε παρτιτούρες και η σύνθεση τους μοιάζει αρκετά με τα το Δυτικό στυλ.

2. Πρακτικό μέρος

2.1 Διδακτική εφαρμογή

Η πρακτική έρευνα και εφαρμογή πραγματοποιήθηκε στο Δημοτικό Σχολείο της Παλαιάς Πόλης στην Κέρκυρα σε παιδιά έκτης τάξης δημοτικού, από τις 29 Μαρτίου μέχρι και τις 7 Ιουνίου του 2019. Ο αριθμός των παιδιών ήταν περίπου είκοσι και σχεδόν όλες οι διδασκαλίες έγιναν στην αίθουσα εκδηλώσεων. Συνολικά έγιναν εννέα διδασκαλίες από τις οποίες η μία ήταν επίσκεψη στο μουσείο Ασιατικής Τέχνης. Σκοπός των μαθημάτων ήταν να γνωρίσουν τα παιδιά τον Ιαπωνικό πολιτισμό μέσα από την μουσική και μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Το πρώτο μάθημα πραγματοποιήθηκε στις 29 Μαρτίου. Κύριο μέλημα μου στο πρώτο μάθημα ήταν να κάνω μία εισαγωγή με τα σημαντικότερα στοιχεία που φέρει ο Ιαπωνικός πολιτισμός. Εκείνη την ημέρα προστέθηκε και ένα τμήμα της πρώτης δημοτικού. Αναγκάστηκα λοιπόν να προσαρμόσω το διδακτικό πλάνο μου με βάση και τα δύο τμήματα, κάτι που με δυσκόλεψε αρκετά, γιατί υπήρχε μεγάλη ηλικιακή διαφορά με τα δύο τμήματα. Αρχικά συστήθηκα σε όλα τα παιδιά και τους εξήγησα τον λόγο που βρισκόμουν στο σχολείο τους. Στην

συνέχεια τους έκανα μία εισαγωγή για την Ιαπωνία και για τα θέματα που είχα σκοπό να αναπτύξω στα επόμενα μαθήματα. Το κάθε θέμα που προσπαθούσα να εισάγω το έκανα με ερωτήσεις, ώστε να κινήσω το ενδιαφέρον των παιδιών. Για να γνωριστούμε καλύτερα, αφού εξήγησα στα παιδιά τι είναι το “body percussion” και τους έδειξα κάποια παραδείγματα με αυτό, τους ζήτησα να φτιάξουν ένα ρυθμικό μοτίβο με βάση τις συλλαβές από τα ονόματα τους. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα με βοήθησε να έρθω σε επαφή με τα παιδιά. Κάποια από τα ρυθμικά μοτίβα που έφτιαζαν τα παιδιά ήταν ιδιαίτερα σύνθετα. Στην πρώτη διδασκαλία χρησιμοποίησα διαφάνειες “powerpoint”, που περιείχαν κάποιες πληροφορίες για την κοινωνία, τον πολιτισμό και την μουσική της Ιαπωνίας. Στην συνέχεια αναφέρθηκα σε ένα από τα αρχαιότερα θέατρα της Ιαπωνίας, το θέατρο Νο, μέσα από φωτογραφίες από το πρώτο θέατρο και βίντεο. Ο τρόπος που αντιμετώπισαν τα παιδιά αυτόν τον διαφορετικό πολιτισμό ήταν εξαιρετικός. Όλα τα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα με την πλοκή των παραστάσεων και τον τρόπο που εκτελούσαν τις πράξεις οι πρωταγωνιστές. Στην πορεία του μαθήματος συγκρίναμε κάποια από τα στοιχεία του θεάτρου Νο και γενικότερα κάποια στοιχεία του Ιαπωνικού πολιτισμού που είχαμε δει, με διάφορα δικά μας. Η ανταπόκριση των παιδιών ήταν θετική και σχεδόν όλα τα παιδιά συμμετείχαν με ερωτήσεις. Στο τέλος του μαθήματος τους έκανα μία εισαγωγή για το επόμενο, τους εξήγησα με τι θα ασχοληθούμε και προσπάθησα να απαντήσω σε όσες περισσότερες ερωτήσεις μπορούσα.

Η δεύτερη διδασκαλία πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή στις 5 Απριλίου. Το μάθημα ξεκίνησε με μία σύντομη αναφορά σε πράγματα που κάναμε στην πρώτη διδασκαλία. Ζήτησα από τα ίδια τα παιδιά να μου περιγράψουν ότι θυμούνται από το προηγούμενο μάθημα. Αφού κάναμε μία γρήγορη ανασκόπηση για το θέατρο Νο, έβαλα στα παιδιά δύο βίντεο με παραστάσεις από ένα σύγχρονο και ένα παλιό θέατρο Νο. Αφού συγκρίναμε τις δύο παραστάσεις, ζητήθηκε από τα παιδιά να εντοπίσουν τις διαφορές και να βρουν στοιχεία του πολιτισμού που συνδέονται με την μουσική του θεάτρου. Τα παιδιά παρατήρησαν αρκετές διαφορές πάνω σε στοιχεία του σύγχρονου Ιαπωνικού πολιτισμού, του οποίου είχαν αλλοιωθεί ελάχιστα με το πέρασμα του χρόνου. Σκοπός του συγκεκριμένου μαθήματος ήταν να ενσωματώσω κάποια από τα στοιχεία του Ιαπωνικού πολιτισμού και της μουσικής μέσα στο μάθημα, καθώς και να έρθουν και τα παιδιά σε μία πρώτη επαφή με αυτά. Ενώ στην αρχή οι παραστάσεις έμοιαζαν ιδιαίτερες για τα παιδιά και τους κίνησαν το ενδιαφέρον, υπήρχε μία δυσκολία στην αποδοχή αυτού του ξένου πολιτισμικού στοιχείου. Στην συνέχεια του μαθήματος είδαμε κάποιες διαφάνειες στον προτζέκτορα με τα παραδοσιακά μουσικά όργανα της Ιαπωνίας. Αφού είδαμε και ακούσαμε, μέσα από βίντεο, διάφορα κρουστά, πνευστά αλλά και έγχορδα μουσικά όργανα, προσπαθήσαμε να βρούμε ομοιότητες και διαφορές με τα δικά μας μουσικά όργανα. Αμέσως μετά ζήτησα από τα παιδιά να ακούσουν προσεκτικά το μουσικό ακρόαμα “Sakura” και να μου περιγράψουν τα συναισθήματα που νιώθουν με βάση αυτό. Το “Sakura” αποτελεί σημείο αναφοράς για τον πολιτισμό της Ιαπωνίας και είναι άμεσα συνδεδεμένο με την κουλτούρα της. Όταν τελείωσε το μουσικό ακρόαμα και έγινε μία μικρή συζήτηση με τα παιδιά, τους εξιστόρησα έναν παλιό μύθο που αφορούσε το μουσικό κομμάτι. Σκέφτηκα πως με αυτόν τον τρόπο θα φέρω ακόμα πιο κοντά τα παιδιά στην κουλτούρα και τον μουσικό πολιτισμό της Ιαπωνίας, καθώς προσπάθησα να συνδέσω και την μουσική με κάποια από τα στοιχεία του πολιτισμού. Προς το τέλος της διδασκαλίας ακολούθησε μία μικρή

παρουσίαση με εικόνες από το δέντρο και την λίμνη “Sakura” ενώ ταυτόχρονα συζητούσαμε τους λόγους για τους οποίους γράφτηκε το μουσικό κομμάτι. Ζήτησα στο τέλος από τα παιδιά να σκεφτούν διάφορους ήχους της φύσης και τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαμε να τους μιμηθούμε μουσικά, ώστε στο επόμενο μάθημα να φτιάξουμε την δική μας ηχοϊστορία.

Η τρίτη διδασκαλία πραγματοποιήθηκε στις 12 Απριλίου. Στην αρχή του μαθήματος ζήτησα από τα παιδιά να επαναλάβουν τον μύθο για την “Sakura” και τους έβαλα να ακούσουν ξανά το μουσικό κομμάτι. Αύτη την φορά όμως τους ζήτησα να συνδέσουν το μουσικό κομμάτι με την ιστορία που άκουσαν και να πουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί. Στην συνέχεια κάναμε μία μικρή μουσική ανάλυση στο κομμάτι. Συγκεκριμένα τους έκανα μία ερώτηση όταν τελείωσε το κομμάτι, «Με ποιον τρόπο τελείωσε το κομμάτι; Με συγχορδία, με μία μόνο νότα ή με πολλές διαδοχικές;». Στην αρχή υπήρχαν πολλές διαφορετικές απαντήσεις από τα παιδιά, αλλά στην πορεία αφού ακούσαμε το τέλος του κομματιού αρκετές φορές, κατέληξαν σχεδόν όλα τα παιδιά στην σωστή απάντηση. Στο προηγούμενο μάθημα είχα ζητήσει από τα παιδιά να σκεφτούν ήχους από την φύση, καθώς και τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να τους μιμηθούν. Κάποια παιδιά έφεραν μαζί τους αυτοσχέδια μουσικά όργανα που είχαν φτιάξει. Αφού πρότειναν διάφορες ιδέες και τους τρόπους τα παιδιά, τους μοίρασα κρούστα και μελωδικά μουσικά όργανα και τους ζήτησα να φτιάξουμε μία ηχοϊστορία για τον μύθο της “Sakura”. Όταν μοίρασα τα μουσικά όργανα τα παιδιά έκανα πολύ φασαρία και ήταν γενικά ανήσυχα. Γι’ αυτόν τον λόγο έδωσα στα παιδιά λίγο χρόνο για να επεξεργαστούν τα μουσικά όργανα που είχαν και τους ζήτησα να κάνουμε κάποιες δυναμικές (forte-piano). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να ηρεμήσουν τα παιδιά και να προχωρήσουμε αμέσως στην μουσική σύνθεση της ηχοϊστορίας. Αφού βρήκαμε τους ήχους για την ηχοϊστορία μας και που ακριβώς ταιριάζει ο κάθε ήχος, αφηγήθηκα την ιστορία και τα παιδιά με ακολουθούσαν με την δική τους μουσική σύνθεση. Προς στο τέλος του μαθήματος μίλησα στα παιδιά για τα “origami” και τους έκανα μια εισαγωγή γι’ αυτά. Τα “origami” αποτελούν άλλο ένα σημαντικό στοιχείο του Ιαπωνικού πολιτισμού που ήθελα να συνδέσω με την μουσική και να ενσωματώσω στις διδασκαλίες μου. Ζήτησα από τα παιδιά για την επόμενη φορά να μου αναφέρουν πράγματα που τους έχουν κάνει εντύπωση έως τώρα και αφορούν τον μουσικό πολιτισμό της Ιαπωνίας.

Η τέταρτη διδασκαλία πραγματοποιήθηκε στις 19 Απριλίου. Το μάθημα ξεκίνησε με μία συζήτηση που είχαμε με τα παιδιά, για πράγματα που τους εντυπωσίασαν και για διάφορα ερωτήματα που είχαν. Αμέσως μετά μίλησα στα παιδιά ξανά για ένα από τα παραδοσιακά μουσικά όργανα τις Ιαπωνίας που είχαμε δει σε προηγούμενο μάθημα, το «σαμισέν». Πρόκειται για ένα έγχορδο μουσικό όργανο, το οποίο έχει πολλά κοινά εμφανισιακά με δικά μας έγχορδα αλλά είναι και αρκετά ιδιαίτερο, τόσο σε ηχόχρωμα όσο και σε κατασκευή. Μου είχαν ζητήσει τα παιδιά από το δεύτερο κιόλας μάθημα να μάθουν περισσότερα πράγματα για το συγκεκριμένο μουσικό όργανο, καθώς τους κίνησε το ενδιαφέρον. Στην συνέχεια της διδασκαλίας έβαλα στα παιδιά ένα βίντεο, που αφορούσε ένα σύγχρονο μουσικό κομμάτι με «σαμισέν» και συνοδεία πιάνου. Η Ιαπωνία με το πέρασμα του χρόνου υιοθέτησε πολλά στοιχεία από την Δυτική μουσική και αυτό φάνηκε και μέσα από το μουσικό ακρόαμα που έβαλα στα παιδιά. Μέσα από αυτό λοιπόν μίλησα στα παιδιά για τα Δυτικά στοιχεία της μουσικής που ενσωμάτωσε η Ιαπωνία στην μουσική της, αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο κράτησε τόσα χρόνια σημαντικά στοιχεία από την μουσική παράδοση της. Στο προηγούμενο μάθημα είχα κάνει μια εισαγωγή στα παιδιά για τα “origami”, ώστε να είμαστε σε θέση να φτιάξουμε κάποια σε αυτό το μάθημα. Μοίρασα στα παιδιά χαρτιά Α4 που είχα ήδη κόψει με συγκεκριμένο τρόπο. Κατά την διάρκεια των κατασκευών γινόταν μουσική ακρόαση διαφόρων Ιαπωνικών κομματιών. Αρχικά ξεκινήσαμε

φτιάχνοντας δύο μεγάλες ομάδες. Στην συγκεκριμένη διδασκαλία είχα την χαρά να παρευρίσκονται και παιδιά από το άλλο τμήμα της έκτης τάξης δημοτικού. Αφού χώρισα λοιπόν τα παιδιά στις δύο ομάδες, ζήτησα από κάθε ομάδα να φτιάξει κάτι διαφορετικό. Από την πρώτη ομάδα ζήτησα τα φτιάξει “Shuriken” (μικρά πολεμικά αστέρια) και από την δεύτερη ζήτησα να φτιάξει κάποιους γερανούς (είδη πουλιών), μετά από δικές μου υποδείξεις φυσικά. Ήταν αρκετά δύσκολο να συντονίσω σε τόσο μικρό διάστημα και τα δύο τμήματα, με αποτέλεσμα να μην προλάβουν να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά τα “origami”. Στο τέλος του μαθήματος ζήτησα από τα παιδιά που δεν πρόλαβαν να τα ολοκληρώσουν σπίτι και να τα φέρουν να τα δούμε και οι υπόλοιποι στο επόμενο μάθημα.

Το πέμπτο μάθημα πραγματοποιήθηκε στις 10 Μαΐου. Η διδασκαλία ξεκίνησε με μία εισαγωγή για τους σαμουράι, τις αξίες και τον κώδικα τιμή τους. Στην συνέχεια διηγήθηκα στα παιδιά έναν διαφορετικό αστικό μύθο για τους σαμουράι, τους λεγόμενους «47 Ρόνιν». Αμέσως μετά έγινε μία μουσική επένδυση με αυτοσχεδιασμό από τα παιδιά με “body percussion” και με ρυθμικά-μελωδικά μουσικά όργανα. Αφού έφτιαξαν τα παιδιά μία ηχοϊστορία για τον αστικό μύθο, μιλήσαμε για ένα μουσείο που υπάρχει στην Ιαπωνία και είδαμε διάφορα βίντεο για αυτό. Σκοπός μου ήταν να τους κάνω μία εισαγωγή για το μουσείο Ασιατικής Τέχνης που θα επισκεπτόμασταν σε επόμενη διδασκαλία. Εξήγησα στα παιδιά την σπουδαιότητα ενός μουσείου, καθώς και την αναγκαιότητα του για να διατηρήσει ένας πολιτισμός κάποια από τα στοιχεία του. Ακολούθησαν βίντεο που αφορούσαν την κατασκευή σπαθιών σαμουράι και διάφορες δραστηριότητες που τις συνδέσαμε με την πειθαρχία των σαμουράι. Μία από αυτές τις δραστηριότητες ήταν να σηκωθούν τα παιδιά από τις θέσεις τους χωρίς να ακουστεί το παραμικρό. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα βοήθησε πολύ τα παιδιά να συγκεντρωθούν και να συνεργαστούν μεταξύ τους, ώστε να πετύχουν τον στόχο τους.

Η έκτη διδασκαλία έγινε στις 17 Μαΐου. Στο συγκεκριμένο μάθημα ασχοληθήκαμε με την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και την δυτική επιρροή που δέχτηκε, μέσα από μία ιστορική αναδρομή. Ξεκινώντας την διδασκαλία ζήτησα από παιδιά να μεταφέρουν ένα κομμάτι χαρτί από χέρι σε χέρι χωρίς να ακουστεί απολύτως τίποτα. Τα παιδιά ήταν ανήσυχα και σκέφτηκα αυτήν την δραστηριότητα για να χαλαρώσουν και να συγκεντρωθούν. Αμέσως μετά τους ζήτησα να κάνουν το ίδιο και με κάποια μουσικά όργανα. Αφού ηρέμησαν παιδιά, ξεκίνησα να τους μιλάω για την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και την επιρροή από τον δυτικό πολιτισμό. Στην συνέχεια της διδασκαλίας χώρισα τα παιδιά σε μικρές ομάδες και μοίρασα διάφορα μελωδικά και κρουστά μουσικά όργανα. Τους ζήτησα να κάνουμε μία μικρή παράσταση, σύμφωνα με την οποία η κάθε ομάδα έπρεπε να φτιάξει μία δική της μουσική σύνθεση και μία μικρή παράσταση, όπως στο θέατρο Νο. Αφού ολοκλήρωσαν όλες τις μουσικές συνθέσεις τους, ζήτησα από κάθε ομάδα να παρουσιάσει ξεχωριστά σε όλη την τάξη αυτό που δημιούργησε. Στο τέλος του μαθήματος, επειδή τα παιδιά ήταν πολύ συνεργάσιμα καθ’ όλη την διάρκεια του, κάναμε μία μουσική δραστηριότητα παιχνιδιού. Αφού χώρισα την τάξη σε δύο μεγάλες ομάδες και μοίρασα ξανά μελωδικά και κρουστά μουσικά όργανα, ζήτησα από ένα παιδί να βγει έξω ακριβώς από την αίθουσα μέχρι οι υπόλοιποι να κρύψουν ένα αντικείμενο μέσα στην τάξη. Η κάθε ομάδα είχε τον δικό της ρόλο σε αυτήν την δραστηριότητα. Σκοπός του μαθητή που είχε βγει έξω ήταν να αναζητήσει το αντικείμενο που κρύβανε τα υπόλοιπα παιδιά ακολουθώντας τον ήχο από κάθε ομάδα. Όσο πιο δυνατά έπαιζε κάποια ομάδα τόσο πιο κοντά του βρισκόταν το συγκεκριμένο αντικείμενο. Έκανα επίσης ένα μικρό πρόλογο για τα ιαπωνικά ποιήματα που θα βλέπαμε στο επόμενο μάθημα.

Η έβδομη διδασκαλία πραγματοποιήθηκε στις 22 Μαΐου. Το μάθημα ξεκίνησε με τα ιαπωνικά ποιήματα, τα λεγόμενα “Haiku”. Αφού εξήγησα στα παιδιά τι ακριβώς είναι τα ποιήματα, συνεχίσαμε

κάνοντας μία μικρή σύγκριση με τα δικά μας. Αμέσως μετά μοίρασα στα παιδιά κάποια χαρτάκια που είχα ετοιμάσει, τα οποία είχαν πάνω διάφορα μεταφρασμένα ιαπωνικά ποιήματα. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες των τριών και τεσσάρων ατόμων και η κάθε ομάδα διάλεξε από ένα τυχαία. Αφού αναλύσαμε με τα παιδιά τα “haiku”, αναγνωρίσαμε και σε ποια εποχή αναφέρεται το καθένα. Ένα παιδί από κάθε ομάδα έπρεπε να απαγγείλει το ποιήματα είτε ρυθμικά είτε και μελωδικά, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά στην ομάδα του τον συνόδευαν με τα μουσικά όργανα, με την φωνή και με “body percussion”. Η κάθε ομάδα προς το τέλος της διδασκαλίας παρουσίασε την δική τους μουσική σύνθεση.

Η όγδοη διδασκαλία πραγματοποιήθηκε στο μουσείο Ασιατικής Τέχνης στις 29 Μαΐου. Πριν φύγουμε από το σχολείο μίλησα στα παιδιά για τα εκθέματα που θα βλέπαμε στο μουσείο καθώς και για κάποιες οδηγίες που θα έπρεπε να ακολουθήσουν κατά την φιλοξενίας μας εκεί. Αφού φτάσαμε στο μουσείο ξεκινήσαμε την ξενάγηση από την Ιαπωνία. Χωρίσαμε στην συνέχεια τα παιδιά σε μικρές ομάδες, ώστε να μπορούμε να ξεναγήσουμε την κάθε ομάδα ξεχωριστά. Προσπάθησα καθ’ όλη την διάρκεια της ξενάγησης να συνδέσω τα εκθέματα του μουσείου με προηγούμενες διδασκαλίες και πράγματα που κάναμε στην τάξη. Όταν φτάσαμε στο τμήμα του μουσείου για τους σαμουράι, τους διηγήθηκα ξανά την ιστορία για τους «47 ρόνιν», ώστε να συνδέσουν πολλά από τα στοιχεία της ιστορίας με τα εκθέματα των σαμουράι. Αφού τελείωσε η ξενάγηση στο μουσείο γυρίσαμε πίσω στο σχολείο και άφησα τα παιδιά να μου μιλήσουν για τις εντυπώσεις τους και τα εκθέματα στο μουσείο. Επίσης συζητήσαμε όσα είχαμε κάνει έως τώρα σε προηγούμενες διδασκαλίες και ζήτησα από τα παιδιά τι θα ήθελαν να κάνουμε στο επόμενο και τελευταίο μάθημα μας.

Η ένατη διδασκαλία πραγματοποιήθηκε στις 7 Μαΐου. Το συγκεκριμένο μάθημα προγραμματίστηκε για να ολοκληρώσουμε την μουσική σύνθεση της “Sakura” και να αποχαιρετήσω τα παιδιά. Στην διδασκαλία συμμετείχαν και τα δύο τμήματα της έκτης δημοτικού. Τα παιδιά στο προηγούμενο μάθημα, μετά την επίσκεψη μας στο μουσείο, μου είχαν ζητήσει να μάθουν κάποια παραπάνω πράγματα για τα πνεύματα στην Ιαπωνία. Αφού τους είπα λίγα πράγματα για αυτά και γενικά για τους μύθους της Ιαπωνίας, χώρισα τα παιδιά σε ομάδες για να συνεχίσουμε την μουσική σύνθεση του κομματιού “Sakura”. Ζήτησα από τις δύο ομάδες να αυτοσχεδιάσουν πάνω στο μουσικό αυτό κομμάτι με τα μουσικά όργανα που τους μοίρασα και στις υπόλοιπες δύο με “body percussion”. Σε όλη την διάρκεια του αυτοσχεδιασμού συνόδευα τα παιδιά με την κιθάρα, παίζοντας την βασική μελωδία του “Sakura”. Επειδή ήταν πολλά άτομα υπήρχε μία δυσκολία συντονισμού μεταξύ μας. Γι’ αυτόν τον λόγο κάναμε διάφορες ασκήσεις συντονισμού. Όταν ολοκλήρωσαν τα παιδιά την μουσική τους σύνθεση, κάναμε μία ηχογράφιση και μία μικρή παράσταση για τους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου.

2.2 Συμπεράσματα

Η κοινωνία μας βρίσκεται σε μία συνεχή αλληλεπίδραση με τη διαφορετικότητα, την οποία οφείλουμε να διαχειριστούμε με τον κατάλληλο τρόπο. Μέσα από το εκπαιδευτικό σύστημα και μέσω της διαπολιτισμικότητας μπορούμε να ανταποκριθούμε σε αυτήν και να την αποδεχτούμε. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί ένα πολύ ισχυρό εργαλείο για την επίτευξη της κατανόησης και του σεβασμού ενός πολιτισμού. Σημαντικούς παράγοντες για την επίτευξη αυτού αποτελούν το σχολείο, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς αλλά και η ίδια η κοινωνία μας. Ένας άλλος πολύ σημαντικός παράγοντας που μπορεί να βοηθήσει είναι η τέχνη και συγκεκριμένα η

μουσική. Μέσα από την μουσική τα παιδιά μπορούν να γνωρίσουν έναν διαφορετικό πολιτισμό και να μάθουν για τις αξίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Επίσης τα παιδιά μπορούν να μάθουν με την βοήθεια της μουσικής να σέβονται την κουλτούρα του κάθε πολιτισμού και να τον αναγνωρίσουν σαν κάτι ισάξιο. Για να χαρακτηριστεί λοιπόν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα μουσικής διαπολιτισμικό απαιτείται και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των παιδιών για τους διάφορους πολιτισμούς.

Μέσα από το πρακτικό μέρος της διδασκαλίας φαίνεται πως η μουσική μπορεί να λειτουργήσει ως φορέας πολιτισμού και να βοηθήσει τα παιδιά να αποδεχτούν την διαφορετικότητα. Μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος τα παιδιά μπορούν να γνωρίσουν ένα διαφορετικό πολιτισμό, να έρθουν πιο κοντά και να τον αγαπήσουν. Υπήρχε σε μεγάλο βαθμό θετική ανταπόκριση από τα παιδιά στο δημοτικό σχολείο. Η μουσική βοήθησε να παιδιά να γνωρίσουν καλύτερα τον Ιαπωνικό πολιτισμό και να αναπτύξουν την δημιουργικότητα τους. Μέσα από δραστηριότητες που στηρίχτηκαν σε διάφορα στοιχεία του Ιαπωνικού πολιτισμού, τα παιδιά ήρθαν ένα βήμα ακόμη πιο κοντά στην Ιαπωνία και στην κουλτούρα της. Μέσα από τις μουσικές συνθέσεις και τον αυτοσχεδιασμό τα παιδιά κατάφεραν να αναπτύξουν την φαντασία τους, καθώς και την δημιουργικότητα τους. Η μουσική μπορεί να αποτελέσει μεγάλη κινητήρια δύναμη για να ενώσει τους λαούς και να συμβάλει στην αποδοχή και τον σεβασμό του διαφορετικού.

2.3 Αποτελέσματα

Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν θετικά σχεδόν σε όλες τις δραστηριότητες και συνεργάστηκαν μεταξύ τους. Ήρθαν σε επαφή με τον Ιαπωνικό πολιτισμό, καθώς και με την παραδοσιακή και σύγχρονη μουσική του. Αναγνώρισαν και αποδέχτηκαν πολλά στοιχεία και χαρακτηριστικά του Ιαπωνικού πολιτισμού. Κατά την διάρκεια των μαθημάτων έδειξαν ενδιαφέρον και σεβασμό γι' αυτόν τον πολιτισμό και ήταν πολύ δεκτικά. Επίσης κατάφεραν να δημιουργήσουν τις δικές του μουσικές συνθέσεις, αυτοσχεδιάζοντας και χρησιμοποιώντας διάφορα στοιχεία από τον Ιαπωνικό πολιτισμό. Κάποια από τα παιδιά έφτιαξαν δικά τους αυτοσχέδια μουσικά όργανα και αυτοσχέδιες κατασκευές, αλλά και "origami" χρησιμοποιώντας την φαντασία τους και την δημιουργικότητα τους. Η επίσκεψη μας στο μουσείο Ασιατικής Τέχνης, προς το τέλος των μαθημάτων, βοήθησε ακόμη περισσότερο τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με την Ιαπωνία, μέσα από τα εκθέματα και γενικά τον χώρο του μουσείου.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσσες

- Κανακίδου, Ε. & Παπαγιάννη, Β. (1998). *Διαπολιτισμική Αγωγή*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαλαφάντης, Δ. Κ. & Καρέλα Α. Γ. (2012). Για μία ποιοτική Εκπαίδευση: Οι τέχνες στην Εκπαίδευση και η έννοια της διαφορετικότητας μέσα από την Τέχνη. Στο Α. Τριλιανός, Γ. Κουτρομάνος & Ν. Αλεξόπουλος (Επιμ.), *Πανελλήνιο συνέδριο με τίτλο: Η ποιότητα στην Εκπαίδευση: Τάσεις και Προοπτικές, Μάιος 2012* (σ.σ. 371-382). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό πανεπιστήμιο Αθηνών, παιδαγωγικό τμήμα δημοτικής εκπαίδευσης.
- Μάμας, Χ. (2014). Συμπεριληπτική και διαπολιτισμική εκπαίδευση: δύο όψεις του ίδιου νομίσματος; Στο Χ. Χατζησωτηρίου & Κ. Ξενοφώντος (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Προκλήσεις, παιδαγωγικές θεωρήσεις και εισηγήσεις*, σ.σ 83-85. Καβάλα: Σαΐτα.
- Μπαλτατζής, Δ. & Νταβέλος, Π. (2009). Η σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σύγχρονο σχολείο και τα προβλήματά της, *12^ο διεθνές συνέδριο με τίτλο: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση- Μετανάστευση- Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας, Ιούνιος 2009* (σ.σ. 252-262). Πάτρα: Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Πολιτών.
- Πορτελάνος, Σ. (2015). *Διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση*. Φυσικός και Μεταφυσικός πολιτισμός. Αθήνα: Έννοια.
- Τριανταφυλλάκη Α. (2014). Διαπολιτισμική μουσική εκπαίδευση: νέες κατευθύνσεις για την αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών. Στο Χ. Χατζησωτηρίου & Κ. Ξενοφώντος (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Προκλήσεις, παιδαγωγικές θεωρήσεις και εισηγήσεις*, σ.σ. 243-265. Καβάλα: Σαΐτα.

Ξενόγλωσσες

- Bennett, J. M. & Bennett M. J. (2004). Developing Intercultural Sensitivity: An Integrative Approach to Global and Domestic Diversity. Handbook of Intercultural Training Στο D. Landis, J. M. Bennett & M. J. Bennett (Eds.), *Handbook of Intercultural Training*, pp 148-149. United States of America: Sage Publications, Inc.

- Crinklaw-Kiser, D. (1996). Integrating Music with Whole Language through the Orff-Schulwerk Process. *Young Children*, Vol. 51 (No. 5), 15-21.
- Ferranti, D. H. (2002). Japanese Music can be popular. *Popular Music*, Vol 21 (No 2), 195-208.
- Malm, P. W. (2000), *Traditional Japanese Music & Musical Instruments*, New York: Kodansha International.
- Swanwick, K. (1999), Music Education: Closed or Open? *Journal of Aesthetic Education*, Vol. 33 (No. 4), 127-141.

Παράρτημα

Πλάνα Διδασκαλίας

Πλάνο διδασκαλίας 1

Προτεινόμενες τάξεις: Στ' Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Υπολογιστής, ηχεία, προτζέκτορας βίντεο, powerpoint (με πληροφορίες για την Ιαπωνία)

Βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=gO3KeFpltDQ&t=5s> - Pacuprá - Body Percussion

Στόχοι

- Με την βοήθεια των βίντεο τα παιδιά να αναπτύξουν την φαντασία τους και να τους κινήσουν το ενδιαφέρον για τον ιαπωνικό μουσικό πολιτισμό.
- Να προσπαθήσουν οι μαθητές να γνωρίσουν στοιχεία από τον ιαπωνικό πολιτισμό και μέσω της μουσικής
- Οι μαθητές μέσα από την μουσική και τα οπτικά ερεθίσματα από τα βίντεο, να μπορέσουν να μάθουν όχι μόνο για την πολιτισμική διαφορετικότητα ενός ατόμου, αλλά και ολόκληρου του ιαπωνικού πολιτισμού.
- Να δημιουργήσουν δικά τους ρυθμικά μοτίβα με την βοήθεια του βίντεο 'body percussion'

- Να συνεργαστούν οι μαθητές προκειμένου να καταγράψουν/συζητήσουν τα συναισθήματα, τις ιδέες, τις αντιδράσεις που τους προκάλεσε η παρακολούθηση του παραπάνω βίντεο.
- Να γνωρίσουν πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η μουσική της Ιαπωνίας για τους ίδιους κάτοικους της, καθώς και σε ποιους σκοπούς αποσκοπεί.
- Να διατυπώσουν τυχόν ερωτήσεις, προβληματισμούς, υποθέσεις και ερμηνείες κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά το μάθημα.
- Να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τον ιαπωνικό πολιτισμό/κοινωνία και την μουσική του.
- Να μάθουν οι μαθητές για την διαφορετικότητα του ιαπωνικού πολιτισμού με τον δικό μας.
- Να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και αποδοχής μεταξύ των μαθητών.
- Να δοθούν οι κατάλληλες διευκρινήσεις και επεξηγήσεις όπου χρειαστούν για θέματα του πολιτισμού, της κοινωνίας και της μουσικής της Ιαπωνίας.
- Να παράγουν ήχους χρησιμοποιώντας το σώμα τους ανάλογα με την υπόδειξη που τους δίνεται (body percussion).
- Να συγχρονιστούν μεταξύ τους κατά την διάρκεια του body percussion.

Περιγραφή:

- Οργάνωση του χώρου της τάξης.
- Γνωριμία με τα παιδιά μέσω ρυθμικής δραστηριότητας (body percussion).
- Εξήγηση στα παιδιά τι είναι το ‘body percussion’ και τους έδειξα διάφορα παραδείγματα και στην συνέχεια τους ζήτησα να αυτοσχεδιάσουν με ρυθμικά χτυπήματα στο σώμα τους.
- Κάθε παιδί έπρεπε να δημιουργήσει ένα ρυθμικό μοτίβο με βάση το όνομα του και στη συνέχεια όλη η τάξη θα πρέπει να επαναλάβει ταυτόχρονα αυτό το μοτίβο.
- Προβολή ενός βίντεο για το ‘body percussion’, ώστε να κινήσω το ενδιαφέρον των παιδιών και να δούνε τις δυνατότητες που μπορεί να τους προσφέρει.
- Προβολή ενός ‘powerpoint’ στον προτζέκτορα με διάφορες ιστορικές, πολιτιστικές και μουσικές πληροφορίες για την Ιαπωνία.
- Έκανα μία ιστορική αναδρομή για την Ιαπωνία (πολιτισμός, κοινωνία, μουσική) με ερωτήσεις που έθεσα στα παιδιά για να εισάγω το θέμα.
- Μιλήσαμε για το θέατρο Νο και στην συνέχεια είδαμε κάποιες παραστάσεις από αυτό.
- Συγκρίναμε τα στοιχεία του θεάτρου με στοιχεία του δικού μας πολιτισμού και της μουσικής.
- Αξιολόγηση (τι άρεσε στα παιδιά / ερωτήσεις / τι τους έκανε εντύπωση).

Αξιολόγηση

- Έμαθαν τα παιδιά για τον Ιαπωνικό πολιτισμό, την κοινωνία και την μουσική της Ιαπωνίας;
- Κατανόησαν τι είναι το body percussion;

- Κατάφεραν τα παιδιά να συνεργαστούν και να συγχρονιστούν μεταξύ τους κατά τη διάρκεια του body percussion;
- Καλλιεργήθηκε η φαντασία τους;
- Πέρασαν καλά, διασκέδασαν;

Πλάνο διδασκαλίας 2

Προτεινόμενες τάξεις: Στ' Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Υπολογιστής, ηχεία, προτζέκτορας, βίντεο, μουσικά ακροάματα.

Μουσικά ακροάματα και βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=AK51LbIcEOw> – Sakura "Cherry Blossoms"; Traditional Music of Japan, Classical Koto Music'
<https://www.youtube.com/watch?v=lu5Vn1vQ5i4&t=110s> - Nō Theatre Performance "Tamura", Dance of the Ghost.

<https://www.youtube.com/watch?v=bnt4CSZVJy8> - KUMADA KAHORI -- Nasuno Yoichi

<https://www.youtube.com/watch?v=C7HL5wYqAbU>: 'Kodo - "O-Daiko"'

<https://www.youtube.com/watch?v=IITn9XHXT8k>: '[Tsuki no shizuku] Kunpu-Note (Koto and Shakuhachi /Traditional Japanese musical instrument Wagakki)'

https://www.youtube.com/watch?v=ZagsLrNzg3I&fbclid=IwAR2I4VA5NI8wJJjvmrj4PSJXrEyOdHYimrMKNx04pij2agM7-nKxCOO0R_4

Στόχοι

- Να συγκρίνουν μέσω της ακρόασης, την μουσική της Ιαπωνίας με την δική μας.
- Να δημιουργήσουν εικόνες κατά την μουσική ακρόαση του κομματιού 'Sakura'.
- Να ψυχαγωγηθούν, να διασκεδάσουν, να αναπολήσουν όμορφες αναμνήσεις με βάση τα ακροάματα που θα ακούσουν.
- Να καλλιεργηθεί η μουσικής τους ακρόαση με την βοήθεια από τα βίντεο με τα παραδοσιακά μουσικά όργανα της Ιαπωνίας.
- Να γνωρίσουν πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η μουσική από το μουσικό ακρόαμα 'Sakura' και σε ποιους σκοπούς αποσκοπεί.
- Να ψυχαγωγηθούν, να διασκεδάσουν, να αναπολήσουν όμορφες αναμνήσεις και να περάσουν γενικά όμορφα φτιάχνοντας origami.

- Να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την Ιαπωνική μουσική.

Περιγραφή:

- Οργάνωση τάξης και σύντομη αναφορά στην προηγούμενη διδασκαλία.
- Προβολή και σύγκριση σύγχρονων και παλαιών παραστάσεων του θεάτρου Νο.
- Αναφορά αποκλειστικά στον τομέα της μουσικής στην Ιαπωνία
- Προβολή βίντεο στα παιδιά και αναφορά σε κάποια από τα παραδοσιακά έγχορδα, πνευστά και κρουστά μουσικά όργανα της Ιαπωνίας.
- Σύγκριση της ιαπωνικής μουσικής με την δική μας και συζήτηση για τις διαφορές και ομοιότητες που παρουσιάζονται.
- Ακρόαση του μουσικού Ιαπωνικού κομματιού ‘Sakura’.
- Ιστορική και μουσική ανάλυση του κομματιού και συζήτηση γενικά για την ιαπωνική μουσική.
- Εξιστόρηση ενός παλιού αστικού μύθου για το κομμάτι ‘Sakura’.
- Παρουσίαση με εικόνες και πληροφορίες για την λίμνη και το δέντρο της άγονης κερασιάς ‘Sakura’
- Ζήτησα από τα παιδιά για το επόμενο μάθημα να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαμε να μιμηθούμε μουσικά ήχους της φύσης.

Αξιολόγηση

- Καλλιεργήθηκε η μουσική τους ακρόαση κατά την εκτέλεση των μουσικών οργάνων;
- Κατάφεραν μέσα από τον μύθο για την ‘Sakura’ να διεγείρουν την φαντασία τους;
- Έμαθαν για τα παραδοσιακά μουσικά όργανα της Ιαπωνίας;
- Τους κέντρισε το ενδιαφέρον ο ιαπωνικός μύθος για την άγονη κερασιά ‘Sakura’;
- Κατάφεραν κατά την ακρόαση του κομματιού ‘Sakura’ να αναγνωρίσουν με τι συνδέεται το κομμάτι;

Πλάνο διδασκαλίας 3

Προτεινόμενες τάξεις: Στ΄ Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Ηχεία, υπολογιστής, μουσικό ακρόαμα, μουσικά όργανα.

Μουσικό ακρόαμα: <https://www.youtube.com/watch?v=AK51LbIcEOw> – Sakura "Cherry Blossoms"; Traditional Music of Japan, Classical Koto Music’

Στόχοι:

- Να φτιάξουν με τα μουσικά όργανα “bordun” και “ostinato”.
- Να κοινωνικοποιηθούν τα παιδιά μέσα στην τάξη και να αναπτύξουν την ικανότητα να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους κατά τη διάρκεια της μουσικής εκτέλεσης.
- Να δημιουργήσουν μέσα από τον αυτοσχεδιασμό των μουσικών οργάνων και να αναπτύξουν την φαντασία τους.
- Να κατανοήσουν τα παιδιά την έννοια του αυτοσχεδιασμού μέσω της μουσικής επένδυσης της ιστορίας ‘Sakura’.
- Να επενδύσουν μουσικά την ιστορία/μύθο.
- Να συνεργαστούν οι μαθητές προκειμένου να δημιουργήσουν μία μουσική ηχοϊστορία.
- Να εκτελέσουν τα μουσικά όργανα της τάξης με συνέπεια, στη σωστή σειρά.

Περιγραφή

- Μουσική ακρόαση του κομματιού “Sakura”.
- Μουσική ανάλυση του κομματιού.
- Αναπαράσταση ήχων της φύσης με αυτοσχέδια μουσικά όργανα και “body percussion” με βάση το μουσικό ακρόαμα.
- Χώρισα την τάξη σε δύο μεγάλες ομάδες και μοίρασα διάφορα ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.
- Μουσική εκτέλεση με μουσικά όργανα και χρήση “bordun” και “ostinato”.
- Μουσική επένδυση του αστικού μύθου.
- Δημιουργία ηχοϊστορίας.
- Συνοδεία των παιδιών με τα μουσικά όργανα και εξιστόρηση του αστικού μύθου.
- Εξήγησα στα παιδιά τι είναι τα “origami” και τους έδειξα κάποιες από τις κατασκευές που φτιάχναμε στο επόμενο μάθημα.
- Αξιολόγηση (τι άρεσε στα παιδιά / ερωτήσεις / τι τους έκανε εντύπωση).

Αξιολόγηση

- Συνεργάστηκαν και αισθάνθηκαν δεμένοι σαν ομάδα κατά την εκτέλεση των μουσικών οργάνων;
- Κατάφεραν μέσα του αυτοσχεδιασμού και του αστικού μύθου “Sakura” να αναπτύξουν την φαντασία τους;
- Καλλιεργήθηκε η φαντασία τους αυτοσχεδιάζοντας με ‘bordun’ και ‘ostinati’;
- Συνεργάστηκαν μεταξύ τους όταν χωρίστηκαν σε ομάδες;

- Κατάλαβαν τις έννοιες του ‘bordun’ και ‘ostinati’;

Πλάνο διδασκαλίας 4

Προτεινόμενες τάξεις: Στ΄ Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Ηχεία, υπολογιστής, μουσικό ακρόαμα, χαρτί για origami.

Μουσικό ακρόαμα και βίντεο: https://www.youtube.com/watch?v=5_YlDw6lBvI&t=293s - Beautiful Japanese Music | Japanese Koto | Relaxing, Ambient, Instrumental

Στόχοι

- Να μάθουν για το παραδοσιακό Ιαπωνικό μουσικό όργανο «σαμισέν», για το ηχόχρωμα και τα χαρακτηριστικά του.
- Να μάθουν για τις επιρροές που δέχτηκε από την Δύση η Ιαπωνική μουσική.
- Να συνεργαστούν κατά την διάρκεια των κατασκευών με “origami”.
- Να μάθουν να φτιάχνουν ‘origami’ και να καλλιεργήσουν την φαντασία τους.
- Να καλλιεργηθεί η μουσική τους ακρόαση κατά τη διάρκεια της κατασκευής ‘origami’.

Περιγραφή

- Είδαμε αναλυτικότερα ένα από τα παραδοσιακά μουσικά όργανα της Ιαπωνίας το «σαμισέν».
- Μουσική ακρόαση και προβολή βίντεο με «σαμισέν» και πιάνο.
- Συζήτηση για τις επιρροές που δέχτηκε η Ιαπωνική μουσική μέσα από το μουσικό ακρόαμα.
- Σύντομος σχολιασμός για ομοιότητες και διαφορές.
- Χώρισα τα παιδιά σε δύο μεγάλες ομάδες.
- Μοίρασα σε κάθε ομάδα χαρτιά “origami”.
- Μετά από δική μου υπόδειξη, ζήτησα από την μία ομάδα να φτιάξει “shuriken” και από την άλλη να φτιάξει “crane”.
- Μουσική ακρόαση παραδοσιακών και σύγχρονων Ιαπωνικών κομματιών κατά την διάρκεια των κατασκευών “origami”.

Αξιολόγηση

- Έμαθαν τα παιδιά για το παραδοσιακό μουσικό όργανο «σαμισέν», τόσο για το ηχόχρωμα του όσο και για τα χαρακτηριστικά του;

- Συνειδητοποίησαν τα παιδιά πόσο σημαντικό είναι για έναν πολιτισμό να διατηρεί την παράδοση του;
- Έμαθαν για τις επιρροές που δέχτηκε η Ιαπωνική μουσική από την Δύση;
- Έμαθαν πως να φτιάχνουν ‘origami’;

Πλάνο διδασκαλίας 5

Προτεινόμενες τάξεις: Στ΄ Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Ηχεία, υπολογιστής, βίντεο.

Βίντεο: https://www.youtube.com/watch?v=VE_4zHNcieM – Forging a Katana,
<https://www.youtube.com/watch?v=9l-xmIokFgg> – The Way of the Samurai (ντοκιμαντέρ),
<https://www.youtube.com/watch?v=n8CYFUN0UIg&t=41s> – Το σπαθί των Σαμουράι
 (Ντοκιμαντέρ με ελληνικούς υπότιτλους)

Στόχοι

- Να μάθουν τα παιδιά για τους σαμουράι, τις ηθικές αξίες και τον κώδικα τιμής τους.
- Να μάθουν μέσα από την ιστορία των «47 ρόνιν» για διάφορα στοιχεία και χαρακτηριστικά του Ιαπωνικού πολιτισμού.
- Να πληροφορηθούν για το μουσείο σαμουράι της Ιαπωνίας αλλά και για μουσείο Ασιατικής Τέχνης της Κέρκυρας.
- Να συνειδητοποιήσουν πόσο σημαντικό είναι για έναν πολιτισμό να διατηρήσει τα στοιχεία του.
- Να μάθουν πως κατασκευαζόταν παλιά τα σπαθιά των σαμουράι.
- Να συνεργαστούν οι μαθητές μεταξύ τους κατά την διάρκεια της τελευταίας δραστηριότητας.

Περιγραφή

- Μίλησα στα παιδιά για τους σαμουράι, τι ηθικές αξίες και τον κώδικα τιμής που διέθεταν.
- Εξιστόρηση ιστορίας για τους «47 ρόνιν».
- Προβολή βίντεο για ένα πιο γνωστό μουσείο της Ιαπωνίας με εκθέματα των σαμουράι.
- Πληροφορίες για το Ιαπωνικό μουσείο και για το Ασιατικής Τέχνης στην Κέρκυρα
- Σύνδεση των δύο μουσείων και αναφορά στο πόσο σημαντικό είναι για έναν πολιτισμό να διατηρεί τα παραδοσιακά στοιχεία του.

- Προβολή διαφόρων βίντεο για την κατασκευή σπαθιών.
- Ζήτησα από τα παιδιά να με βάση την πειθαρχία των σαμουράι, να σηκωθούν ταυτόχρονα από τις θέσεις χωρίς να ακουστεί το παραμικρό.
- Αξιολόγηση (τι άρεσε στα παιδιά / ερωτήσεις / τι τους έκανε εντύπωση).

Αξιολόγηση

- Έμαθαν τα παιδιά για τις ηθικές αξίες και τον κώδικα τιμής των σαμουράι;
- Έμαθαν για τους «47 ρόνιν»;
- Συνεργάστηκαν και αισθάνθηκαν δεμένοι σαν ομάδα κατά την εκτέλεση της τελευταίας δραστηριότητας;
- Έμαθαν για το μουσείο σαμουράι της Ιαπωνίας και το μουσείο Ασιατικής Τέχνης στην Κέρκυρα;
- Γνώρισαν πόσο σημαντικά είναι τα μουσεία για έναν πολιτισμό και πως μπορούν να συμβάλουν για την διατήρηση του;
- Έμαθαν πως κατασκεύαζαν παλαιότερα τα σπαθιά των σαμουράι;
- Ήρθαν σε επαφή και πιο κοντά στον Ιαπωνικό πολιτισμό;

Πλάνο διδασκαλίας 6

Προτεινόμενες τάξεις: Στ΄ Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Ηχεία, υπολογιστής, ένα κομμάτι εφημερίδας, ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα

Στόχοι

- Να γνωρίσουν τα παιδιά την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και την δυτική επιρροή που δέχτηκε.
- Να συνεργαστούν οι μαθητές μεταξύ τους κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων.
- Να κοινωνικοποιηθούν τα παιδιά μέσα στην τάξη και να αναπτύξουν την ικανότητα να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους κατά τη διάρκεια της μουσικής εκτέλεσης.

- Να δημιουργήσουν μέσα από τον αυτοσχεδιασμό των μουσικών οργάνων και να αναπτύξουν την φαντασία τους.
- Να δημιουργήσει η κάθε ομάδα την δική της μουσική σύνθεση και την δική της παράσταση.

Περιγραφή

- Μίλησα στα παιδιά για την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και την δυτική επιρροή που δέχτηκε.
- Ζήτησα από τα παιδιά να μεταφέρουν ένα κομμάτι εφημερίδας από χέρι σε χέρι χωρίς να ακουστεί απολύτως τίποτα.
- Επαναλάμβανε το ίδιο και με διάφορα μουσικά όργανα (όπως το ντέφι κτλ).
- Χώρισα τα παιδιά μικρές ομάδες.
- Μοίρασα στα παιδιά κάποια ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.
- Ζήτησα από κάθε ομάδα να δημιουργήσει μία παράσταση, φτιάχνοντας μία μουσική σύνθεση και ένα θεατρικό (με βάση το θέατρο Νο).
- Ζήτησα από κάθε ομάδα να παρουσιάσει ξεχωριστά την παράσταση της.
- Στο τέλος του μαθήματος χώρισα την τάξη σε δύο μεγάλες ομάδες και μοίρασα ξανά κάποια ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.
- Ζήτησα από ένα παιδί να βγει έξω από την αίθουσα μέχρι τα υπόλοιπα παιδιά να κρύψουν ένα αντικείμενο μέσα στην τάξη.
- Η κάθε ομάδα είχε τον δικό της ρόλο σε αυτήν την δραστηριότητα.
- Σκοπός του μαθητή που είχε βγει έξω ήταν να αναζητήσει το αντικείμενο που κρύψανε τα υπόλοιπα παιδιά ακολουθώντας τον ήχο από κάθε ομάδα. Όσο πιο δυνατά έπαιζε η κάθε ομάδα τόσο πιο κοντά βρισκόταν στο συγκεκριμένο αντικείμενο.
- Μία μικρή αναφορά στα Ιαπωνικά ποιήματα “haiku”.

Αξιολόγηση

- Έμαθαν τα παιδιά για την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και για τις επιρροές που δέχτηκε από την Δύση;
- Συνεργάστηκαν και αισθάνθηκαν δεμένοι σαν ομάδα κατά την εκτέλεση των μουσικών οργάνων;
- Κατάφεραν μέσα από τον αυτοσχεδιασμό να αναπτύξουν την φαντασία τους και να δημιουργήσουν τις δικές τους μουσικές συνθέσεις και παραστάσεις;
- Πέρασαν όμορφα, διασκέδασαν κατά την διάρκεια της διδασκαλίας;

Πλάνο διδασκαλίας 7

Προτεινόμενες τάξεις: Στ' Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Αποκόμματα από μεταφρασμένα “haiku”, ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.

Παραδείγματα από μεταφρασμένα “haiku”: -Δεν περιμένω. Ποτέ του δεν γύρισε, πίσω το κύμα.

- Φθινόπωρο πάλι, μια πεταλούδα νεκρή, πάνω στο μνήμα μου.

- Απόψε άγρια θάλασσα κι από πάνω σιωπηλά άστρα.

Στόχοι

- Να μάθουν τα παιδιά για τα Ιαπωνικά ποιήματα.
- Να γνωρίσουν τα παιδιά άλλο ένα κομμάτι του πολιτισμού για να έρθουν ακόμα πιο κοντά με αυτόν.
- Να απαγγείλουν τα “haiku” και να δημιουργήσουν τις δικές τους μουσικές συνθέσεις.
- Να παρουσιάσουν στην τάξη τα “haiku” και τις μουσικές τους συνθέσεις.
- Να δημιουργήσουν μέσα από τον αυτοσχεδιασμό των μουσικών οργάνων και να αναπτύξουν την φαντασία τους.
- Να ψυχαγωγηθούν, να διασκεδάσουν.

Περιγραφή

- Μίλησα στα παιδιά για τα Ιαπωνικά ποιήματα.
- Σύγκριση των “haiku” με τα δικά μας ποιήματα.
- Μοίρασα στα παιδιά μικρά αποκόμματα από μεταφρασμένα στα ελληνικά “haiku”.
- Χώρισα τα παιδιά σε ομάδες των τριών και τεσσάρων ατόμων.
- Ζήτησα από κάθε ομάδα να διαλέξει τυχαία ένα “haiku”.
- Συζητήσαμε για τα Ιαπωνικά ποιήματα και είδαμε σε ποια εποχή αναφέρεται το κάθε ποίημα.
- Μοίρασα στα παιδιά διάφορα ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.
- Ζήτησα από ένα παιδί σε κάθε ομάδα να απαγγείλει ρυθμικά ή και μελωδικά το ποίημα, ενώ ταυτόχρονα τα υπόλοιπα παιδιά θα τον συνόδευαν με τα μουσικά όργανα και “body percussion”.
- Τα παιδιά που έπαιζαν με τα μουσικά όργανα χρησιμοποίησαν σε μεγάλο βαθμό το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού για να δημιουργήσουν τις δικές τους μουσικές συνθέσεις.

- Η κάθε ομάδα στο τέλος έπρεπε να παρουσιάσει την δική της μουσική σύνθεση μπροστά στην τάξη.

Αξιολόγηση

- Έμαθαν τα παιδιά για τα Ιαπωνικά ποιήματα “haiku”;
- Ήρθαν τα παιδιά πιο κοντά στον Ιαπωνικό πολιτισμό και την μουσική του;
- Κατάφεραν τα παιδιά να απαγγείλουν σωστά τα “haiku” και να δημιουργήσουν με βάση αυτά τις δικές τους μουσικές συνθέσεις;
- Παρουσίασαν τα παιδιά στην τάξη τα “haiku” και τις μουσικές συνθέσεις τους;
- Συνεργάστηκαν και αισθάνθηκαν δεμένοι σαν ομάδα κατά την εκτέλεση των μουσικών οργάνων;
- Καλλιιεργήθηκε η φαντασία τους αυτοσχεδιάζοντας με τα μουσικά όργανα;
- Συνεργάστηκαν μεταξύ τους όταν χωρίστηκαν σε ομάδες τα δύο τμήματα;

Πλάνο διδασκαλίας 8

Προτεινόμενες τάξεις: Στ΄ Δημοτικού

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα (45 λεπτά)

Υλικά και μέσα: Κιθάρα, ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν τα παιδιά περισσότερους από τους αστικούς μύθους της Ιαπωνίας.
- Να αυτοσχεδιάσουν τα παιδιά ρυθμικά και μελωδικά με τα μουσικά όργανα και με το “body percussion”.
- Να επενδύσουν το μουσικό κομμάτι “sakura”.
- Να δημιουργήσουν μέσα από τον αυτοσχεδιασμό των μουσικών οργάνων και να αναπτύξουν την φαντασία τους.
- Να συνεργαστούν οι μαθητές μεταξύ τους κατά την διάρκεια της μουσικής επένδυσης του κομματιού.
- Να εκτελέσουν τα μουσικά όργανα της τάξης με συνέπεια, στη σωστή σειρά.

Περιγραφή

- Μιλήσαμε για τους αστικούς μύθους της Ιαπωνίας και για τα πνεύματα.
- Χώρισα τα δύο τμήματα σε τέσσερις μεγάλες ομάδες.
- Μοίρασα στις δύο ομάδες ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα.
- Ζήτησα από τις υπόλοιπες δύο ομάδες να αυτοσχεδιάσουν ρυθμικά με “body percussion”.
- Οι δύο ομάδες με το “body percussion” έκατσαν σε δύο κύκλους και άλλες δύο ομάδες σε ημικόκλιο.
- Επενδύσαμε μουσικά το κομμάτι “Sakura” ενώ ταυτόχρονα συνόδευα με την κιθάρα τα παιδιά.
- Ηχογραφήσαμε το κομμάτι και το ακούσαμε.
- Σχολιασμός για την μουσική σύνθεση που δημιουργήσαμε.

Αξιολόγηση

- Έμαθαν τα παιδιά για τους αστικούς μύθους της Ιαπωνίας;
- Μέσω του αυτοσχεδιασμού πέρασαν όμορφα και καλλιεργήθηκε η φαντασία τους;
- Ήρθαν τα παιδιά πιο κοντά στον Ιαπωνικό πολιτισμό και την μουσική του;
- Συνεργάστηκαν και αισθάνθηκαν δεμένοι σαν ομάδα κατά την εκτέλεση των μουσικών οργάνων;
- Κατάφεραν να επενδύσουν το μουσικό κομμάτι “sakura”;

Ημερολόγια

Τάξη: 6^η Δημοτικού

1) Ημέρα: Παρασκευή 29/03/2019

Διδασκαλία 1^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Το μάθημα ξεκίνησε όταν όλα τα παιδιά μπήκαν μέσα στην μεγάλη αίθουσα του σχολείου. Η μεγάλη αίθουσα ήταν η αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου. Εκτός από τα παιδιά της 6^{ης} δημοτικού είχα την χαρά να παρευρίσκονται και κάποια παιδιά από την 1^η δημοτικού. Αρχικά συστήθηκα στα παιδιά και τους εξήγησα για ποιο λόγο βρισκόμουν στο σχολείο τους. Τους έκανα μία εισαγωγή για την Ιαπωνία και για τα θέματα που θα αναπτύξουμε στα επόμενα μαθήματα με διάφορες ερωτήσεις. Στην πορεία ξεκίνησα να κάνω ερωτήσεις στα παιδιά για

τους τρόπους που μπορούμε να παράγουμε ήχους. Παρατήρησα ότι πολλά παιδιά ήταν ενεργά και συμμετείχαν, σηκώνοντας συχνά τα χέρια τους. Σκοπός μου ήταν να εισάγω το θέμα του body percussion αλλά τα περισσότερα παιδιά γνώριζαν ήδη κάποια πράγματα γι' αυτό. Αφού τους έδειξα κάποια παραδείγματα με body percussion τους ζήτησα να σηκωθούν και να μιμηθούν ένα ρυθμικό μοτίβο που έφτιαξα με βάση τις συλλαβές από το όνομα μου. Αμέσως μετά ζήτησα και από τα παιδιά να κάνουν το ίδιο για να τους γνωρίσω. Κάθε φορά που κάποιο παιδί έπαιζε το δικό του μοτίβο και φώναζε το όνομα του, η υπόλοιπη τάξη έπρεπε να το επαναλάβει συγχρονισμένα και με την ίδια ένταση. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα άρεσε υπερβολικά πολύ στα παιδιά. Στην συνέχεια αφού με ρώτησαν από μόνα τους τα παιδιά κάποια πράγματα για το body percussion, τους έβαλα ένα βίντεο με ένα σύνθετο ρυθμικό μοτίβο για να το αναλύσουμε και στην πορεία να το σχολιάσουμε. Τα περισσότερα παιδιά είχαν πολύ ενδιαφέρουσες ιδέες για ομαδικές δραστηριότητες με ρυθμικά χτυπήματα. Μέσα από το βίντεο συνειδητοποιήσαν ότι πρέπει να λειτουργούν σαν ομάδα και να είναι όλοι συγχρονισμένοι για να βγει κάτι όμορφο από το body percussion. Δεν περίμενα τα παιδιά να είχαν τόσες πολλές απορίες γι' αυτό το θέμα. Προσπάθησα να καλύψω όσες περισσότερες απορίες μπορούσα αλλά έχασα αρκετό χρόνο από αυτό. Στην συνέχεια έβαλα ένα powerpoint με πληροφορίες στον προτζέκτορα ενώ άρχισα να εισάγω το θέμα μου για την Ιαπωνία. Αφού μιλήσαμε με τα παιδιά για τον πολιτισμό, την κοινωνία αλλά και την μουσική της Ιαπωνίας, ήρθανε σε μία πρώτη επαφή με τον διαφορετικό αυτό μουσικό πολιτισμό. Ανέφερα κάποια πράγματα για το θέατρο No και είδαμε κάποιες φωτογραφίες από το πρώτο θέατρο σε μία πόλη της Ιαπωνίας. Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν για ακόμη μια φορά και ήθελαν να δούνε μία παράσταση από το θέατρο No. Δυστυχώς ο χρόνος δεν ήταν αρκετός για να ολοκληρώσω το πλάνο που είχα στο μυαλό μου. Προς το τέλος του μαθήματος συγκρίναμε διάφορα στοιχεία του ιαπωνικού πολιτισμού και της ιαπωνικής μουσικής, με στοιχεία δικά μας. Στα παιδιά φάνηκε να άρεσε πολύ το θέμα, καθώς δεν σταματούσαν να κάνουν ερωτήσεις τόσο για την μουσική της Ιαπωνίας αλλά και για ιδιαίτερα στοιχεία του πολιτισμού της. Στο τέλος έκανα μία μικρή αξιολόγηση στα παιδιά, για να δω τι τους άρεσε και αν πέρασαν όμορφα. Η ανταπόκριση τους ήταν θετική και από ότι μου είπαν ανυπομονούσαν για το επόμενο μάθημα τους. Τους υποσχέθηκα πως θα κάνουμε περισσότερες δραστηριότητες στο επόμενο μάθημα και ότι θα δούμε διάφορα μουσικά όργανα από την Ιαπωνία. Είμαι αρκετά ευχαριστημένος με την πορεία του μαθήματος αν και θα χρειαζόμουν λίγο περισσότερο χρόνο για να ολοκληρώσω το πλάνο που είχα στο μυαλό μου. Το σημαντικό είναι ότι τα παιδιά πέρασαν όμορφα και τους φάνηκε πολύ ενδιαφέρον το θέμα της ιαπωνικής μουσικής.

2) Ημέρα: Παρασκευή 05/04/2019

Διδασκαλία 2^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Ξεκίνησα το μάθημα με μία σύντομη αναφορά σε αυτά που κάναμε την προηγούμενη Παρασκευή. Ρώτησα αρχικά τα παιδιά να μου περιγράψουν αυτά που θυμούνται. Αυτά

ανταποκρίθηκαν πολύ γρήγορα και αρκετά ενθουσιασμένα. Μου έκανε τρομερή εντύπωση που μπορούσαν να θυμηθούν σχεδόν τα πάντα από το προηγούμενο μάθημα και δεν σταματούσαν να κάνουν ερωτήσεις. Αφού κάναμε μία γρήγορη αναφορά για το θέατρο Νο για να δω τι θυμούνται τα παιδιά, έβαλα κάποια βίντεο από διάφορες παραστάσεις του θεάτρου Νο. Συγκεκριμένα συγκρίναμε μία παλιά παράσταση με μία σύγχρονη και ζητήθηκε από τα παιδιά να εντοπίσουν τις διαφορές και στην συνέχεια να βρουν στοιχεία του πολιτισμού και της μουσικής του θεάτρου και να τα συγκρίνουν με δικά μας. Για τα παιδιά ήταν περίεργη όλη αυτή η διαδικασία, καθώς τους φάνηκε κάτι ξένο σε σχέση με τον δικό μας πολιτισμό. Σκοπός του συγκεκριμένου μαθήματος ήταν να ενσωματώσω κάποια από τα στοιχεία του ιαπωνικού πολιτισμού και της μουσικής μέσα στο μάθημα. Ενώ στην αρχή το θέατρο Νο έκανε τρομερή εντύπωση στα παιδιά, στην πορεία του μαθήματος και αφού τους εξήγησα και συζητήσαμε κάποια πράγματα γι' αυτό το αποδέχτηκαν και ήθελαν να μάθουν ακόμα περισσότερα πράγματα. Αμέσως μετά είδαμε στο 'powerpoint' αναλυτικά κάποια από τα πιο γνωστά παραδοσιακά έγχορδα, πνευστά και κάποια κρούστα μουσικά όργανα της Ιαπωνίας. Αφού είδαμε και ακούσαμε διάφορα μουσικά ακροάματα από τα παραδοσιακά αυτά μουσικά όργανα, έγινε σύγκριση με διάφορα δικά μας. Στην συνέχεια έβαλα στα παιδιά να ακούσουν προσεκτικά το μουσικό ακρόαμα 'Sakura' και τους ζήτησα ταυτόχρονα να μου εκφράσουν τα συναισθήματα που τους έβγαζε αυτό το κομμάτι. Τα παιδιά ήταν ιδιαίτερα ήσυχα και συμμετείχαν ενεργητικά στην ακρόαση σχεδόν όλα. Ένα από τα παιδιά είχε υπερβολικά πολλές απορίες και αποδιοργάνωνε λίγο την υπόλοιπη τάξη. Αφού ακούσαμε το μουσικό ακρόαμα τους εξιστόρησα έναν παλιό μύθο που είναι άμεσα συνδεδεμένος με αυτό το κομμάτι. Τα παιδιά ξετρελάθηκαν και έδειξαν τρομερό ενδιαφέρον, καθώς ήθελαν να ακούσουν και άλλους μύθους. Ακολούθησε μία μικρή παρουσίαση με εικόνες από το δέντρο και την λίμνη 'Sakura' ενώ ταυτόχρονα συζητούσαμε τους λόγους για τους οποίους γράφτηκε αυτό το κομμάτι. Τέλος ζήτησα από τα παιδιά να σκεφτούν ήχους της φύσης και τρόπους με τους οποίους θα μπορούμε να τους μιμηθούμε μουσικά. Κάποια από τα παιδιά προσφέρθηκαν να φτιάξουν ή και να φέρουν διάφορα αυτοσχέδια μουσικά όργανα για το επόμενο μάθημα.

3) Ημέρα: Παρασκευή 12/04/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Το μάθημα ξεκίνησε με μία γρήγορη επανάληψη για όσα είπαμε την προηγούμενη φορά. Μου έκανε εντύπωση για ακόμη μία φορά το ότι τα παιδιά θυμήθηκαν όσα είπαμε στο προηγούμενο μάθημα και είχαν πολύ όρεξη για μάθημα. Αφού επαναλάβαμε το μύθο για την 'Sakura', τους έβαλα να ακούσουν ξανά το μουσικό ακρόαμα 'Sakura' και τους ζήτησα, αυτή την φορά γνωρίζοντας την ιστορία πίσω από αυτό το κομμάτι, να μου πουν τι συναισθήματα τους προκαλεί. Στην συνέχεια τους ζήτησα να αναλύσουμε μουσικά το κομμάτι και αυτά ανταποκρίθηκαν αμέσως. Δεν περίμενα τόσο μεγάλη συμμετοχή και γρήγορη ανταπόκριση. Συγκεκριμένα τους έκανα στο τέλος του μουσικού ακροάματος την ερώτηση 'Με ποιον τρόπο

τελείωσε το κομμάτι, με συγχορδία, με μία μόνο νότα ή με πολλές διαδοχικές;’. Στην αρχή υπήρχαν πολλές διαφορετικές απαντήσεις από τα παιδιά, αλλά στην πορεία αφού ακούσαμε το τέλος του κομματιού αρκετές φορές, κατέληξαν σχεδόν όλα τα παιδιά στην σωστή απάντηση. Στην συνέχεια του μαθήματος ζήτησα από τα παιδιά να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαμε να μιμηθούμε ήχους από την φύση και ποιους. Τα παιδιά πρότειναν πάρα πολλές ιδέες και συζητήσαμε λίγο πάνω σε αυτό το θέμα. Αμέσως μετά μοίρασα μουσικά όργανα στα παιδιά και τους ζήτησα με βάση τον μύθο της ‘Sakura’ να δημιουργήσουμε μία ηχοϊστορία. Από την στιγμή που μοίρασα τα όργανα στα παιδιά, ήταν πάρα πολύ ανήσυχα και γι’ αυτό το λόγο τους ζήτησα να επεξεργαστούν τα μουσικά όργανα που είχαν και να κάνουμε διάφορες δυναμικές με αυτά (forte-piano). Αφού βρήκαμε τους ήχους για την ηχοϊστορία μας και που ακριβώς ταιριάζει ο κάθε ήχος, αφηγήθηκα την ιστορία και τα παιδιά με ακολουθούσαν με διάφορους μουσικούς τρόπους. Επειδή δεν είχαμε αρκετό χρόνο κλείνοντας μίλησα στα παιδιά για τα origami και τους έδειξα κάποιες κατασκευές που θα φτιάξουμε στο επόμενο μάθημα. Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν και άρχισαν τις ερωτήσεις σχετικά με τα origami αλλά και κάποια στοιχεία της Ιαπωνίας. Ένα κοριτσάκι κατά την διάρκεια του μαθήματος ήθελε να ξαναδούμε κάποια από τα βίντεο που είχαμε δει στο προηγούμενο μάθημα για το θέατρο Νο και της είχα υποσχεθεί ότι αν μας έφτανε ο χρόνος θα βλέπαμε στο τέλος του μαθήματος. Έτσι λοιπόν έκλεισε και η τρίτη διδασκαλία. Ζήτησα από τα παιδιά για την επόμενη φορά να σκεφτούν τι τους έκανε εντύπωση στο σημερινό μάθημα και να το συζητήσουμε όλοι μαζί.

4) Ημέρα: Παρασκευή 19/04/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Το μάθημα ξεκίνησε με μία συζήτηση που είχαμε με τα παιδιά, για πράγματα που τους εντυπωσίασαν και για διάφορα ερωτήματα που είχαν. Αμέσως μετά μίλησα στα παιδιά ξανά για ένα από τα παραδοσιακά μουσικά όργανα τις Ιαπωνίας που είχαμε δει σε προηγούμενο μάθημα, το «σαμισέν». Πρόκειται για ένα έγχορδο μουσικό όργανο, το οποίο έχει πολλά κοινά εμφανισιακά με δικά μας έγχορδα αλλά είναι και αρκετά ιδιαίτερο, τόσο σε ηχώχρωμα όσο και σε κατασκευή. Μου είχαν ζητήσει τα παιδιά από το δεύτερο κίόλας μάθημα να μάθουν περισσότερα πράγματα για το συγκεκριμένο μουσικό όργανο, καθώς τους κίνησε το ενδιαφέρον. Στην συνέχεια της διδασκαλίας έβαλα στα παιδιά ένα βίντεο, που αφορούσε ένα σύγχρονο μουσικό κομμάτι με «σαμισέν» και συνοδεία πιάνου. Η Ιαπωνία με το πέρασμα του χρόνου υιοθέτησε πολλά στοιχεία από την Δυτική μουσική και αυτό φάνηκε και μέσα από το μουσικό ακρόαμα που έβαλα στα παιδιά. Μέσα από αυτό λοιπόν μίλησα στα παιδιά για το Δυτικά στοιχεία της μουσικής που ενσωμάτωσε η Ιαπωνία στην μουσική της, αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο κράτησε τόσα χρόνια σημαντικά στοιχεία από την μουσική παράδοση της. Στο προηγούμενο μάθημα είχα κάνει μια εισαγωγή στα παιδιά για τα “origami”, ώστε να είμαστε σε θέση να φτιάξουμε κάποια από αυτά στο συγκεκριμένο μάθημα. Ξεκίνησα να μοιράζω στα παιδιά χαρτιά Α4 που είχα ήδη κόψει. Κατά την διάρκεια των κατασκευών γινόταν μουσική ακρόαση διαφόρων Ιαπωνικών κομματιών. Αρχικά ξεκινήσαμε φτιάχνοντας δύο μεγάλες ομάδες. Στην συγκεκριμένη διδασκαλία είχα την χαρά να παρευρίσκονται και παιδιά από το άλλο τμήμα της έκτης τάξης δημοτικού. Αφού χώρισα λοιπόν τα

παιδιά στις δύο ομάδες, ζήτησα από κάθε ομάδα να φτιάξει κάτι διαφορετικό. Από την πρώτη ομάδα ζήτησα τα φτιάξει “Shuriken” (είναι μικρά πολεμικά αστέρια) και από την δεύτερη ζήτησα να φτιάξει κάποιους γερανούς (είναι είδη πουλιών), μετά από δικές μου υποδείξεις φυσικά. Ήταν αρκετά δύσκολο να συντονίσω σε τόσο μικρό διάστημα και τα δύο τμήματα, με αποτέλεσμα να μην προλάβουν να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά τα “origami”. Στο τέλος του μαθήματος ζήτησα από τα παιδιά που δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν όλες τις κατασκευές, αν θέλουν να τα ολοκληρώσουν σπίτι και να τα φέρουν να τα δούμε και οι υπόλοιποι στο επόμενο μάθημα.

5) Ημέρα: Παρασκευή 10/05/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Αρχικά κάναμε μία συζήτηση για τα πράγματα που κάναμε στο προηγούμενο μάθημα. Τα παιδιά ήθελαν να συνεχίσουμε τα “origami” αλλά τους εξήγησα ότι δεν έχουμε χρόνο. Σε γενικές γραμμές σήμερα τα παιδιά ήταν ήσυχα και συγκεντρωμένα. Έκανα μία εισαγωγή στα παιδιά για τους σαμουράι, για τις αξίες που διαθέτουν αλλά και τον κώδικα τιμή τους. Στην συνέχεια τους διηγήθηκα την ιστορία των 47 Ρόνιν. Οι αστικοί μύθοι αρέσουν πολύ στα παιδιά και κάθε φορά είναι πολύ συγκεντρωμένα και συμμετέχουν με ερωτήσεις. Στην πορεία του μαθήματος είδαμε μέσα από βίντεο ένα μουσείο στην Ιαπωνία με εκθέματα σαμουράι. Ένα από τα πιο γνωστά μουσεία στην Ιαπωνία. Προσπάθησα να το συνδέσω με το μουσείο Ασιατικής Τέχνης στην Κέρκυρα. Αμέσως μετά είδαμε διάφορους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζοταν παλιά τα σπαθιά. Ακολούθησαν άλλες δύο δραστηριότητες, τις οποίες προσπάθησα να συνδυάσω με την πειθαρχία των σαμουράι. Ζήτησα από τα παιδιά να προσπαθήσουν να σηκωθούν ταυτόχρονα από τις θέσεις τους, χωρίς να ακουστεί το παραμικρό. Τα περισσότερα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα, αν και δυσκολεύτηκαν αρκετά. Η τελευταία δραστηριότητα ήταν σχεδόν ίδια, με μόνη διαφορά ότι έπρεπε να μεταφέρουν από χέρι σε χέρι ένα κομμάτι χαρτί με απόλυτη ησυχία.

6) Ημέρα: Παρασκευή 17/05/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Στο συγκεκριμένο μάθημα ασχοληθήκαμε με την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και την δυτική επιρροή που δέχτηκε, μέσα από μία ιστορική αναδρομή. Ξεκινώντας την διδασκαλία ζήτησα από παιδιά να μεταφέρουν ένα κομμάτι χαρτί από χέρι σε χέρι χωρίς να ακουστεί απολύτως τίποτα. Τα παιδιά ήταν ανήσυχα και σκέφτηκα να επαναλάβω αυτήν την δραστηριότητα για να χαλαρώσουν και να συγκεντρωθούν. Αμέσως μετά τους ζήτησα να κάνουν το ίδιο και με κάποια μουσικά όργανα. Αφού ηρέμησαν παιδιά, ξεκίνησα να τους μιλάω για την παραδοσιακή μουσική της Ιαπωνίας και την επιρροή από τον δυτικό πολιτισμό. Στην συνέχεια της διδασκαλίας χώρισα τα παιδιά σε μικρές ομάδες και μοίρασα διάφορα μελωδικά και κρουστά μουσικά όργανα. Τους ζήτησα να κάνουμε μία μικρή παράσταση, σύμφωνα με την οποία η κάθε ομάδα έπρεπε να φτιάξει μία δική της μουσική σύνθεση και

να φτιάξουν μία μικρή παράσταση, όπως στο θέατρο Νο. Αφού ολοκλήρωσαν όλες τις μουσικές συνθέσεις τους, ζήτησα από κάθε ομάδα να παρουσιάσει ξεχωριστά σε όλη την τάξη αυτό που δημιούργησε. Στο τέλος του μαθήματος, επειδή τα παιδιά ήταν πολύ συνεργάσιμα καθ' όλη την διάρκεια του, κάναμε μία μουσική δραστηριότητα παιχνιδιού. Αφού χώρισα την τάξη σε δύο μεγάλες ομάδες και μοίρασα ξανά μελωδικά και κρουστά μουσικά όργανα, ζήτησα από ένα παιδί να βγει έξω ακριβώς από την αίθουσα μέχρι οι υπόλοιποι να κρύψουν ένα αντικείμενο μέσα στην τάξη. Η κάθε ομάδα είχε τον δικό της ρόλο σε αυτήν την δραστηριότητα. Σκοπός του μαθητή που είχε βγει έξω ήταν να αναζητήσει το αντικείμενο που κρύβανε τα υπόλοιπα παιδιά ακολουθώντας τον ήχο από κάθε ομάδα. Όσο πιο δυνατά έπαιζε κάποια ομάδα τόσο πιο κοντά του βρισκόταν το συγκεκριμένο αντικείμενο. Έκανα επίσης ένα μικρό πρόλογο για τα ιαπωνικά ποιήματα που θα βλέπαμε στο επόμενο μάθημα.

7) Ημέρα: Παρασκευή 22/05/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Αρχικά μίλησα στα παιδιά για τα Ιαπωνικά ποιήματα “haiku”. Κάποια από τα παιδιά ήδη γνώριζαν γι’ αυτά. Τα “haiku” άρεσαν πολύ στα παιδιά και έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για περισσότερες πληροφορίες. Στην συνέχεια συγκρίναμε τα δικά μας ποιήματα με τα Ιαπωνικά “haiku”. Αμέσως μετά μοίρασα στα παιδιά κάποια αποκόμματα από μεταφρασμένα “haiku” που είχα φτιάξει. Αφού τους χώρισα σε ομάδες των τριών και τεσσάρων ατόμων, ζήτησα από κάθε ομάδα να διαλέξει τυχαία ένα και μοίρασα στα παιδιά διάφορα ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα. Σχεδόν όλα τα παιδιά ήταν σε θέση να καταλάβουν σε τι αναφέρονται τα Ιαπωνικά ποιήματα και συγκεκριμένα σε ποια εποχή. Ζήτησα από ένα παιδί σε κάθε ομάδα να απαγγείλει ρυθμικά ή μελωδικά το ποίημα, ενώ ταυτόχρονα τα υπόλοιπα παιδιά συνόδευαν με τα μουσικά όργανα που τους μοίρασα και με “body percussion”. Αφού είδαμε μαζί με τα παιδιά κάποια παραδείγματα, άρχισαν από μόνα τους να αυτοσχεδιάζουν. Οι μουσικές συνθέσεις των παιδιών ήταν μοναδικές και αξιοθαύμαστες. Η κάθε ομάδα στο τέλος παρουσίασε την δική της μουσική σύνθεση και το δικό της Ιαπωνικό ποίημα. Μου έκανε εντύπωση το γεγονός ότι κάποιες ομάδες είχαν αγγωθεί και καθ' όλη την διάρκεια που έπαιζαν οι υπόλοιπες ομάδες προσπαθούσαν να θυμηθούν την δική τους μουσική σύνθεση. Αυτό γινόταν γιατί η κάθε ομάδα ήθελε το δικό της “haiku” να είναι το καλύτερο.

8) Ημέρα: Παρασκευή 29/05/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Σήμερα επισκεφτήκαμε το μουσείο Ασιατικής Τέχνης. Πριν ξεκινήσουμε μιλήσαμε στα παιδιά για το μουσείο και τους δώσαμε κάποιες οδηγίες. Τα παιδιά ήταν όλα ενθουσιασμένα και έτοιμα να ξεκινήσουν πριν ακόμα χτυπήσει το κουδούνι του διαλείμματος. Κάναμε μία πλήρη ξενάγηση στο μουσείο, ξεκινώντας από το τμήμα της Ιαπωνίας. Πολλά από τα παιδιά έβγαζαν φωτογραφίες και εντυπωσιάστηκαν απ' όλα τα εκθέματα του μουσείου. Τα χρώματα που χρησιμοποιούσαν εκείνη την εποχή κέντρισαν σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον των παιδιών. Χωρίσαμε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και τα ξεναγήσαμε από το ένα κομμάτι του μουσείου στο

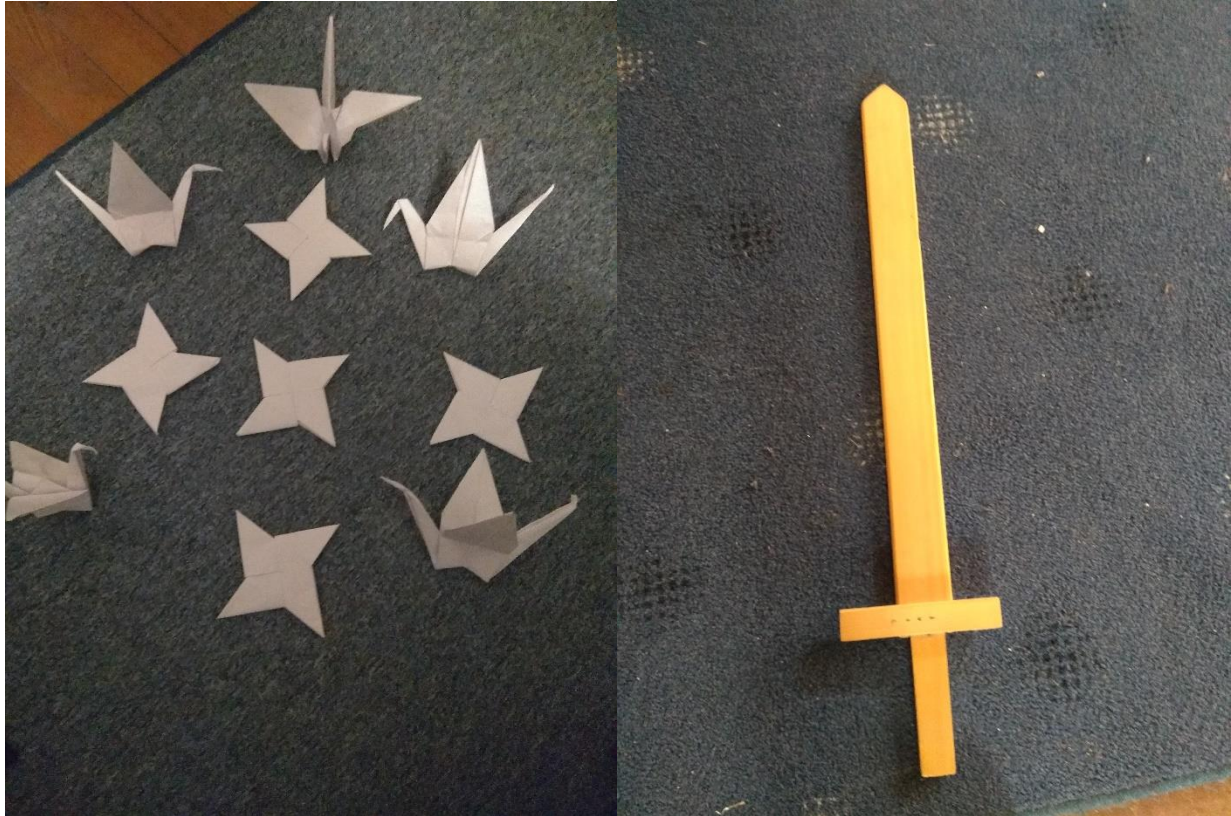
επόμενο. Κατά την διάρκεια της ξενάγησης προσπάθησα να συνδέσω τα εκθέματα του μουσείου με τις προηγούμενες διδασκαλίες μου. Τρομερή εντύπωση μου έκανε ότι τα παιδιά μπορούσαν να ανακαλέσουν σχεδόν όλα τα πράγματα που είχαμε κάνει στο σχολείο και να τα συνδέσουν με τα εκθέματα του μουσείου. Ένα από τα παιδιά ήταν ιδιαίτερα υπερκινητικό και γι' αυτό το λόγο ήμουν κοντά του καθ' όλη την διάρκεια της ξενάγησης στο μουσείο. Αυτό βοήθησε πολύ το παιδί να ενταχθεί στο υπόλοιπο τμήμα και να ασχοληθεί και αυτό με τα εκθέματα. Αμέσως μετά περάσαμε στο τμήμα του μουσείου με θέμα «σαμουράι». Εκεί τα παιδιά ενθουσιάστηκαν ακόμη περισσότερο και ήθελαν να τους αφηγηθώ ξανά την ιστορία των «47 ρόνιν». Πολλά από τα στοιχεία της ιστορίας τα είχαν ήδη συνδέσει τα παιδιά με τα εκθέματα των σαμουράι. Όταν η επίσκεψη έφτασε στο τέλος τα παιδιά δεν ήθελα να φύγουν και ήθελαν να γράψουν τις εντυπώσεις του στο βιβλίο παρατηρήσεων του μουσείου. Αφού γυρίσαμε στο σχολείο μιλήσαμε με τα παιδιά για το μουσείο αλλά και για όλα τα μαθήματα που είχαμε κάνει. Όταν εξήγησα στα παιδιά ότι ήταν το τελευταίο μάθημα που θα κάναμε μαζί, προσπάθησαν να μου αλλάξουν γνώμη και τελικά τα κατάφεραν.

9) Ημέρα: Παρασκευή 07/06/2019

Διδασκαλία 3^η – Τμήμα 5^{ης} διδακτικής ώρας 11:45-12:25

Για σήμερα προγραμματίστηκε το τελευταίο μάθημα προκειμένου να ολοκληρώσουμε την μουσική επένδυση του “Sakura” και να αποχαιρετήσουμε τα παιδιά. Ζήτησα να κάνω το τελευταίο μάθημα και στα δύο τμήματα της έκτης. Τα παιδιά με το που μπήκαμε στο σχολείο, έτρεξαν κατά πάνω μας και αρχίσαμε να μιλάμε. Σήμερα τα παιδιά ήταν πολύ ανήσυχα, κάτι για το οποίο μας είχαν προειδοποιήσει οι ίδιες οι δασκάλες τους. Την προηγούμενη φορά μετά την επίσκεψή μας στο μουσείο, είχα ρωτήσει τα παιδιά, τι θα ήθελαν να κάνουμε στο τελευταίο μάθημα. Ένα από τα παιδιά ήθελε να μάθει περισσότερα πράγματα για τα πνεύματα στην Ιαπωνία. Αφού λοιπόν είπαμε κάποια πράγματα για τους μύθους της Ιαπωνίας και τα πνεύματα, χώρισα τα παιδιά σε ομάδες για να συνεχίσουμε την μουσική επένδυση του κομματιού “Sakura”. Ζήτησα από δύο ομάδες να αυτοσχεδιάσουν πάνω στο μουσικό κομμάτι με “body percussion” και από τις άλλες δύο ζήτησα να παίξουν με τα ρυθμικά και μελωδικά μουσικά όργανα που τους μοίρασα. Καθ' όλη την διάρκεια συνόδευα τα παιδιά με την κιθάρα. Όταν τα παιδιά είδαν την κιθάρα ενθουσιάστηκαν και ήθελαν να παίξουν και αυτά. Επειδή ήταν από τα τελευταία μαθήματα τα παιδιά ήταν ανήσυχα και υπήρχε μεγάλη δυσκολία συντονισμού. Μετά από μερικές προσπάθειες όμως καταφέραμε να δημιουργήσουμε μία όμορφη μουσική σύνθεση. Στο τέλος του μαθήματος ηχογραφήσαμε την μουσική σύνθεση και την ακούσαμε όλοι μαζί σχολιάζοντας την.

Αυτοσχέδιες κατασκευές των παιδιών

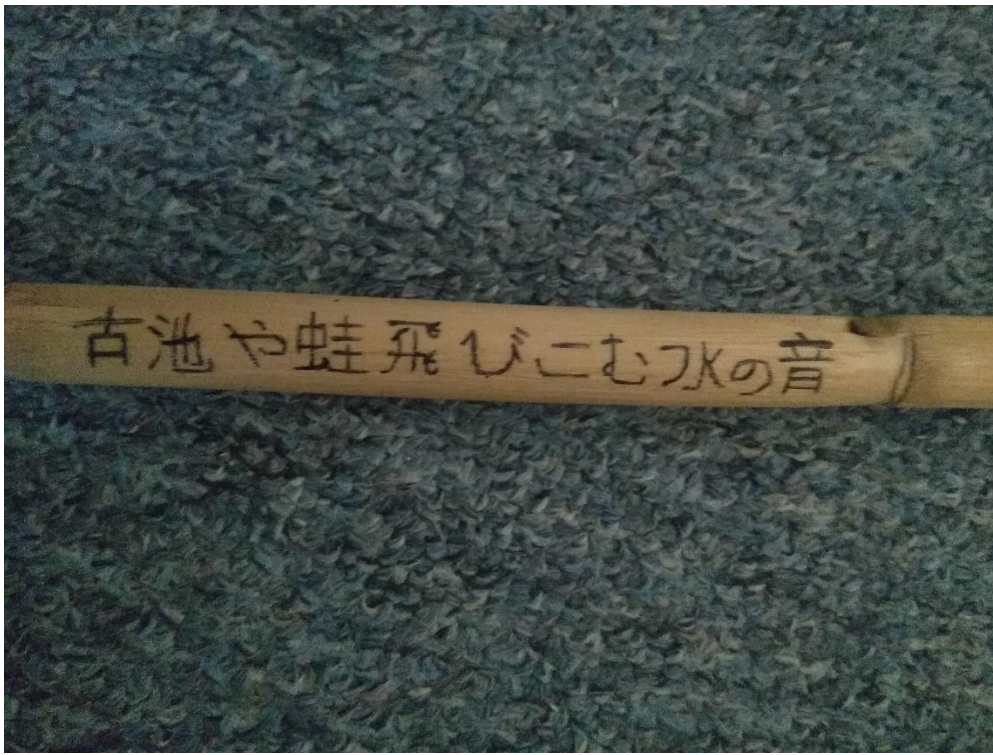

Origami (Shuriken + Crane)

Ξύλινο σπαθί σαμουράι

Καλάμι με επιγραφή ενός Haiku (ιαπωνικού ποιήματος)

“Furu ike ya kawazu tobikomu mizu no oto” = “Into the ancient pond a frog jumps, water’s sound!”